

પ્રવાણ મોહપત્ર

ભા. ૨૦૬૪

નાદાનકી દોસ્તી ઓર હકા જંમલ.

નાટક દો બાબકા.

વાસ્તે ગીરે હે વીકટોરીયા નાટકકે
સ્તીક કીયા

મુનશી માહમુદનીયાં ખુતબદલુસ બ રોનકને
ઓ ૨

છાપકે ઈજહાર કીયા વાસ્તે ખાસો આં મકે,
માલિકાને

ગીરેહ વીકટોરીયા નાટકકે હુકમસે

જેહાંગીર બેજનજી કરાંની ઓર કાવશજી પેસતનજી શરાફને

જાળાને ઉર્દુ બ હરે ગુજરાતી.

ALL RIGHTS RESERVED.

સબ દાઅવા માહફુજ કીયા હુએ.

મુન્મયઈ,

અલાયન્સ પ્રીટીંગ પ્રેસ, નાં ૭ મરીન સ્ટ્રીટ,

કાવશજી પેસતનજીને છાપા હુએ.

ઈસ્કસ ૧૮૮૪ ઇસ્ત્રેજી.

કીમત છે આને.

૨૦૬૪

પંવાળે મોહપ્પત

૭૬

નાંદાંનકી દોસ્તી ઔર હકા જંખલ.

નાટક દો બાબકા.

વાસ્તે ગીરોલે વીકટોરીયા નાટકકે,
તસ્નીફ કીયા

સુનશી માહુસુદમીયાં સુતખલ્લુસ બ રૌનફને
ઔર

છાપકે ઇજહાર કીયા વાસ્તે ખાસો આમકે
માલેનાંને

ગીરોલે વીકટોરીયા નાટકકે હુકુમસે
જેહાંગીર ખેજનજી કરાની ઔર કાવશજી પેસતનજી શરાફને
જબાને હાફુ બ હપ્તે ગુજરાતી.

ALL RIGHTS RESERVED.

સખ દાઅવા માહુફુજ કીયા હુએ.

મુંબઇ,

અલાયન્સ પ્રીટીંગ પ્રેસ, નાં ૭ મરીન સ્ટ્રીટ,
કાવશજી પેસતનજીને છાપા હુએ.

ધં સં ૧૮૮૪ હિજ્રી.

તખ્તએ નાટક.

- ૦ શાહે જમાન.....મુલકે ધરાકા પાદશાહ.
 * મહેરજાં .....શાહે જમાનકા પીસર, રાહતેરકા મઆશુક.
 * જાનેજહા .....વાલીએ શાંમકા ફરજ-દ, આલમ જાનકા આશક,
 રાહતેરકા ભાઈ.
 * પુરશહીર .....વાલીએ શાંમકી મનકુહાકા પીસર.
 રૌશનબખ્ત .....વાલીએ શાંમકા વજુરે આજમ. [નહાર.
 પીર મદ .....શરકીસ્તાનકે તકીયેકા ફકીર, જાને જહાંકા પાલ-
 દીલાવર .....વાલીએ શાંમકા વજુરે હુયમ.
 ચકીન .....વાલીએ શાંમકા વજુરે સુયમ.
 નેકબખ્ત .....ધરાકા પાદશાહ શાહે જમાનકા વજુર.
 મજુજ .....શાહે જમાનકા કુતવાલ.
 * નુરજહાંન.....વાલીએ શાંમકી ફુસરી ખીખી-ખામદ શાહે જમા-
 નકી મલેકા.
 * આલમજાન .....શાહે જમાનકી મલેકાએ ખાસકી હુખતર-જાને
 જહાંકી મઆશુક.
 રાહતેરકા .....વાલીએ શાંમકી મરહુમ મલેકાકી હુખતર-મેહર
 જમાંકી આશક.

મુકામ

ધરાક-શામ.

મુખબની તા. ૩૦ મી જુન શને ૧૮૮૩.

આ નાટક શને ૧૮૪૭ ના ૨૦ માં આકટ તથા ૧૮૬૭ ના ૨૫ માં આક.
 પ્રમાંજી રેજીસ્ટર કરાવીઓ છે, અને તે ઉપરનો સઘલો હક “વીક્ટો-
 રીઆ નાટક મંડલી” ના માલેકો મીસીઅરસ દાદાભાઈ
 રતનજી હુંડી, ખરશેદજી મેહેરવાંનજી બાલીવાલા, ધનજી-
 ભાઈ ખરશેદજી ઘડીઆલી અને ડોશાભાઈ પ્રરદુનજી
 મગોલ એવોનો છે. માટે ઉપલા માલેકોની પ્રવાનગી વીના
 કોઈએ એ નાટકનો કોઈખી ભાગ કરી ખતાવવો નહીં.

તથા આ યોપડી છપાવી પ્રગટ કરવાનો તમામ હક્ક મીસીઅરસ
 જોહાંગીર જોજનજી કરોણી તથા કાવશજી પેશતનજી શરાપુને
 માલેકોએ વેચીઓછે, માટે એઓની પ્રવાનગી વગર કોઈએખી છાપી પ્રગટ
 કરવો નહીં.

પ્રવાળે મહોખ્ખત

૭૬

નાંદાંનકી દોસ્તી ઓર જીકા જંજલ.

—:૦:—

બાબ પહેલા—પરદા પહેલા.

દીવાંનખાંના.

[શાહેજમાનકા અપની મલેકા નુરજેહાંનકે હમરાહ
ખએહે હુવે નજર આના, પ્રવાસોંકા પંખા ઝુલાકર
ખીદમત ખળ લાંના.]

કાલીંગકા—હુંખી—દોપીવાસે સાંવરીયા—તર્જ.

નુરજેહાંન—મેરે જીશાંન આફા, હો ફાયમસદા,
તુમ પર હએ હમ ફરખાંન આફા—મેરેં
આદીલ હો તુમ, દરીયા દીલ હો,
જગકે સુલતાંન આફા—મેરેં
શાહાને આલમ, હએ તરે હરદમ,
જેરે ફરમાંન આફા—મેરેં

કલ્યાંન—ગજલ—નવકકા ઐસાબી હોતા હએ—તર્જ.

નુરજેહાંન—કયું ન શાહ તુમપ બલા સાયએ સુખડાંન રહે,
રોજો શખ આપ રાફયતકે નીગાહખાંન રહે—કયુંં

૪ પંવાળે મહોખ્યત ઊર્ધ્વ, નાંદાનકી દોસ્તી ઐર જીકા જાનલ.

અદલસે તેરે એક આલમકો હુવા અમ્નો અમાન,
શેરેનર, આહુએ સાહરાકે નીધાહ્યાન રહે—કથું.
વાઅદએ અદલ નહીં કીસ્સે કીયા તુમને વક્ષ?
પર ફરાંમોશી મેરે સાંથ હુએ રહે ધ્યાન રહે—કથું.

મજકુરે તર્જ.

શાહેજમાન—આપકે કાકુલે મુશકીમે ગીરફતાર રહે,
શાહદ ઇસ વાસ્તેહી એસે ખતાવાર રહે—આપકે.
કોનસા વાઅદાં નહીં તુમસે કીયા હુમને વક્ષ,
આપકે ચાર રહે, આપકે ગમખવાર રહે—આપકે.
પહેલા શૌહર જ્ઞે તુમારા થા બહો શાહેઆલમ,
જીસ્સે કયા મેરે નહીં તુમપ ફીજી પ્યાર રહે?—આપકે.

મુસદ્દસ.

નુરજહાંન—આપસા શાહહી અગર હોવે વક્ષદાર નહીં,
ફેર વક્ષ રૂએ જમીંપર રહે જીનહાર નહીં.
રહે નહીં કહેતી કનીજકય તુમે પ્યાર નહીં,
પર બહો તાહમ હુવા પુરા મેરા ઇફરાર નહીં.
કય મુએ વક્તે નીકાહ આપને ફરમાયાથા?
ખ્યાહ લડકેસે મેરે લડકીકા ઠાએરાયાથા?

શાહેજમાન—તુઝસે વાઅદા થા રહેસમ, અખ બહો મુએયાદ હુવા,
યાદ જ્ઞે તુને દીલાઇ મએ ખહોત શાદ હુવા.
આજહી ઘર તેરે ફરજન્દકા આપાદ હુવા,
પંવાસેં બહો લાવો ખજ જ્ઞે તુમહે ઇરશાદ હુવા,
યાને શાહજાદીકો લે આવ, અખ ન દેર કરો.
ઊસકે દીદારસે આંખોંકો મેરી સેર કરો.

[પંવાસોંકા જાંના, ઐર પુરશહીરકા આના.]

પીલુ—લાવની—કાંન ઊઠાવો ખોલોજ આંખેં.—તર્જ.

પુરશહીર—મેરે પીદર હો, રશ્કે કમર હો, ખેટા તુમારા મએ પ્યારા,
ખસ્તી, હસ્તી, હુ મએ તુમારી, ઘરકા તુમહારે હું તારા—મેરે.

આફીલો ફજીલ, આમીલો ફામીલ, તુમને ખનાયા હએ મુઝકો,
પહલે પીદરને, ંહો ખેહુનરને, કુચ્છ ન સીખાયા હએ મુઝકો.
અએ મેરી મા કયા, અચ્છા તુને ખાપ દીલાયા હએ મુઝકો,
કેસા કેસા, દે કર પૈસા, ધસને સભયા હએ મુઝકો.
તુમ અએ ખાવા ચાહો ન ઊસે, ભાધ મેરા હએ નાકારા,
ખસ્તી, હસ્તી, હું મએ તુમારી, ધરકા તુમહારે હું તારા—મેરે.

બઅત.

નુરજેહાંન—[ખફીસે] ન ખકખક કર ઇતની અરે ખેઅદખ,
શાહેજમાન—[હંસ કર] હએ ખચ્યા અલી, કર ન ઇતના ગજખ.

[આનાં મહેરેજમાંકા સાત આલમજાનકે ઐર આદાખ પજાના.]

પરજ—મસનવી—ચહેતો મજનું હી હોગા દીવાના—તર્જ.

મેહેરેજમાં } અખખાજન અર્જ કરતે હએ આદાખ,
આલમજાન } સુમ કદમોંકો હોતે હએ સેરાખ.

મા હએ તસલીમ અર્જ આપકોલી,
અસ્સલામ અએ ખીરાદર જેહાંતાખ.

પુરશકીર—શાહજાદા મએ તુમસે ખડા હું,
કેસા ખીજમતમે ફેરખી ખડા હું.
તુમ હો નાંદાંન ઐર મએ હું દાંના,
ધલમખી મએને અચ્છા પહુ હું.

શાહેજમાન—રહો જન્દા મેરે તુમહે અખસાર,
શાદ હું મએ તુમે દેખ હરખાર.
મર ગધ જખસે માંદર તુમારી,
તખસે તુમપર ખહોત હએ મુઝે પ્યાર.

નુરજેહાંન—સદકે હું દોનુ જાને જહાંકે,
ગો હું લાયક તુમારી ન માંકે.
હું કનીકજ તુમારે પીદરકી,
હુદક હએ મુઝપ શાહેજમાંકે.

૬ ખવાળે મહોખ્યત ઊર્ફ, નાંદાનકી દોસ્તી ઝીર જીકા જાંબલ.

પુરશહીર—વકત તાઅજીમકા ચહે કહાં હએ?

ગો પીદર અપના શહેજમા હએ.

હએ અદખકા રાઝયતકોહી હક

મએ જીગર, તુ પીસર પેગુમાં હએ.

અબીયાત.

નુરજહાંન—[ધમકા કર] ખોલના આતા નહીં, તો પેઅદખ પામોશ હો,

પુરશહીર—મેરી ખાતાં કે સમઝનેકા તુમહે કયા હોશ હો?

શાહેજમાંન—પેસમઝ લડકા હએ, કયું ઇસપર રાજખકા જીશ હો,

મેહરેજમાં—આ ખીરાદર રૂઠ મત, તુ મુઝસે હમ આગોશ હો.

[દોનોકા ખગલગીર હોના.]

શાહેજમાંન—હએ હકીકી ભાઈ અએ પેટી તેરા મેહરેજમાં,

પુરશહીર અખ હોવેગા લેકીન તુમારા જાંને જાં.

ઇસ મલેકાસે નીકાહ મેરા હએ ઇસ ઇફરરદા,

ચૌહર ઇસકા પેટા હોવે તુઝસી ખરખુરદારકા.

ઇસ લીચે શાદી તેરી હોવેગી ઇસે નાજની,

રાજી તુખી હોવેગી મેરી રજા પર ખીલ-ચકી.

મુખમ્મસ.

[તઆજજીખ હોના આલમજાનકા.]

આલમજાંન—અએ પીદર ચહેકીસ તરહસે આપકા ફરમાંન હએ?

પુરશહીર અપના હકીકી મેરા ભાઈ જાંન હએ.

ઇસકી દાયાહી મેરી દાયાથી, ચહેબી ધ્યાંન હએ?

દુધભાઈસે નીકાહ કખ હોતા અખ્યાજાંન હએ?

આપહી સોંચો કહેનેકી મુઝકો નહીં ઇમકાંન હએ.

શાહેજમાંન—તુતકએ માંદર પીદર જી એક હો, બહો ભાઈ હએ,

કયા હુવા તુમ દોનો ખચ્ચોંકી અગર એક દાઈ હએ?

ઇસ મલકોને ચહેલડકા પહેલે શાહસે લાઈ હએ,

ખાચદ ઊસકે મર્ગકે મેરે નીકાહમે આઈ હએ,

ઇસે કયા હરકત હએ, ફેર શાદીકી કયું સોદાઈ હએ?

મેહરેજી માં—હો ન ખેઅદબી પીદર, તો કુચ્છ કઈં મએં ફીલોફાલ,
 દુધભાઇસે નીકાહ હરગીજ નહીં સાહેબ હુલાલ.
 આદમીકો હએ ચહે લાજુમ, દુધકા રખે ખીયાલ,
 જનના ઇનસાનકો ગુદેકા હએ અએ મહાલ,
 કીસકે ઘરમે કીસકા ગુદકા હએ, ચહે જનને જુલજલાલ.

પુરશાહીર—ગાએકે ઐર ભએં સકેબી આદમી હએં શીરખવાર,
 જીનકે ખચ્ચોંકે ન કયું ભાઇ ખહેન કરતે શુમાર?
 માંકા પીના દુધ, ઐર ભાઇકા કર લેના શીકાર,
 ઐર ખાંના ગોસ્ત જીસકા કાટ કર લએલો નહાર,
 કયા દલીલ અચ્છી હએ તેરી વાહરે વાહ! હુશીયાર.

આલમજાન—ફઈ હએ ભાઇ ખહેત, હએવાંન ઐર ઇનસાંનમે,
 ચહે મસલ કીસ તરાહ આવે આદમીકી શાનમે?
 ખેટેસે જાઇજ નીકાહ હએ માંકા સખ હએવાંનમે,
 નેકો ખદકો જાનનેકી કખ હએ ંહો ઇમકાનમે?
 ંહો હએખે મજહુખ, પ હમ હએં મજહુખે સુખહાંનમે.

નુરજેહાંન—કીસકા મજહુખ, કીસકી મીલલત, આદમીકે ફૂન હએં સખ,
 આયાયા મજહુખ ખુદા સમજનેતો હમ તુમકો કખ?
 ખાકસે આએ હએં, ફેરબી ખાકમે જાએંગે દખ,
 કીસકી જાનનત, કીસકી દોજખ, હએં ખને ફકિ અજખ
 જુઠ કહેનેમે ખની આદમબી કરતે હએં ગજખ.

સુદસ.

મેહરેજી માં—હોતા ગર દુ-યાંમે અએ માદર નહીં દીનો ધરમ,
 આદમી કહેલાતે કયું? રહે જાતે સખ હએવાંન હમ.
 સારે હએવાંનાતપર ઇનસાં હએ ગાલીખ દમ-ખ-દમ,
 સદફ્ફ ચહે મજહુખકા હએ, ઇસમે નહીં કુચ્છ ખેશો કમ,
 ઇસ લીયે રખતે હએં પ્યારા અપના મજહુખ આદમી,
 માને જા મજહુખ નહીં, હએ ંહો ભલા કખ આદમી?

૮ ખવાળે મહોખખત ઊઠે, નાંદાનકી દોસ્તી ચૌર છકા જાનલ.

અબીયાત.

શાહેજમાન—છોડ દો મજહુબ તુમારા, ચહે નહીં કહેતે હએ હમ,
ખાપકેતો હુકમ પર જાલીમ રહે. સામેત કદમ ?

આલમજાન—ખાપ ફરમાવે અગર ખચોંકો મજહુબસે ખીલાફ,
સર કટાંના, પર ન સુના, લીખખા હએ મજહુબમે સાફ.

શાહેજમાન—જબ કયા સચહી તોહોગે તુમ ચહે મેરે ફરમાનકો ?
હો ન અએ ફરજંદો જુદદી, રખખો પ્યારી જાનકો.

મેહરેજમાં—જાન જાએતો ખલાસે, પર નહીં મજહુબ છુટે,
સખ છુટે તો ખઞેર, લેકીન હમસે ખાલીક કખ છુટે ?

નુરજહાંન—ગર છુટા ખાલીક તો તુમકો શાહા લેવેગા સમ્બાલ,
શાહા તુમકો છોડે, તો ફેર કેસે હાંગે પ્રાએમાલ ?

આલમજાન—કીસ્સે બહો પામાલ હો, જસકો કરે મૌલા નેહાલ,
એક ગજલ તુમકો સુનાતી હું મએ દેખો હસપે હાલ.

જુલા—ગજલ—ખલાએ જુલફે જાંનાકી—તર્જ

ખની આદમ ન હો ગાશીલ ખુદાકી મહેરખાંનીસે,
હએ તેરી પાક હસ્તી એક કતરે ગ-દે પાંનીસે—ખની
અગર હુ-યાકા હએ તુ શાહ, ન ઉસપર ફપ્પ કર ગુમરાહ,
શીજુ તુઝસે કહ જુબહ, ઉઠે હએ દારે ફાંનીસે—ખની
ગદાકો પલમે ગર ચાહે તો મૌલા ખાદશાહ કર દે,
જેહાંકે શાહકો લહેજમે મીઠા દે હુકમરાંનીસે—ખની

અબીયાત.

શાહેજમાન—[ગુસ્સેસે]

ગચે ન મેરે તાખએ ફરમાન હોગે તુમ ?
કહે દેતા હું કે લાયકે જુદાંન હોગે તુમ.

આલમજાન—જુદાંમે રહેનેકા હમે પૈકો ખતર નહીં,
ચહે હુકમ આપકા તો સુને અએ પીદર નહીં,

શાહજહાન—એસા હએ ? જખતો લે આ સીપાહીકો પુરથઢીર,
કુએદ ઇસ હટેલી લડકીકો તા ંહો કરે જુર.
જસ પાગમેકે વાલેદાકી ઇન્કે કુઅ હએ,
કુએદ ઉસમે રહે હે લડકા, પસ ઇસ પર રહે જખ હએ.

[પુરથઢીરકા જાના, મેહરેજહાનોં આલમજાનાંકા ગમસે
ગરદન ઝુકાના—નુરજેહાનકા અંશુરતે હએરત દંદાનમે
લેનાં, પાદશાહકે એહરેકા ગએઝા ગજખમે દીખાઇ દેના.]

બાબ પહેલા—પરદા દુસરા.

બા ગ.

[શાહજહાની રાહતેરહકા ખવાસોંકે હમરાહ બેકુસરી
કરતે હુવે આના.]

ઝીન્ઝોટી—ગજલ—ગઈ એક ખ એક જ્ઞે હવા પલટ—તર્જ.

રાહતેરહ—

અએ નસીમ જખ તુએ જાંતુ મએ, મેરે ગુલકી જુતુ મચનસે લા,
તુએ હએ કસમ ઊસકે જુલફકી, હો ખુતનમે તુ તો ખુતનસે લા—અએ.
તુએ રહેનાંથા ગર હીજખમે, શખકો આયા કયું મેરે ખવાખમે ?
મેરા દીલ પડા હએ અજખમે, આ કર ઊસકો રંજે મોહનસે લા—અએ.
મએ હું કુસ્તા એક શાહસવારકા, કયા ઠીકાંના મેરે ગુખારકા,
જસે શૌક હોવે મજારકા, લાશ મેરા ચર્ખે કોહનસે લા—અએ.
[રાહતેરહકા ગમ ખાંના, ખવાસોંકા મનાંના]

જુલા—પરહંસ—ગજલ—ખહોત સહી તોરી—તર્જ.

ખવાસે—રહે કયા આજ શાહજહાની વાહશત હએ તુમકો ?
ખીયાલી સનમસે કયું ઉલફત હએ તુમકો ?—રહે.
કહીં ખવાખકી સચ્ચી હોતી હએ ખાત ?
અજખ તરહકી રહે મોહોખત હએ તુમકો ?—રહે.

૧૦ પવાળે મહોબ્બત ઊર્ફ, નાંદાનકી દોસ્તી ઓર છોકા જન્મલ.

હુવા વફતે દરબાર ચલીયેગા સરકાર,
લીખાસ અબ પહે-નેકી આદત હુએ તુમકો—ચહે.

[દાખલ હોના રૌશનખખત વજીરકા.]

અબીયાત.

રૌશનખખત—શાહજાદી જલ્દ ચલીયે કે દરબારે આમ હુએ,
રાહતેરહ—દરબારકો તુમારે મેચ અબ સલામ હુએ.

રૌશનખખત—કીસ તરહકી સુનાતેહો ચહે ખાત હુમકો આજ,
રાહતેરહ—અબ તખત મુઝકો ચાહીયે ઓર ન તુમારા તાજ.

રૌશનખખત—કુચ્છ ખાતભીતો દીલકી હમે તુમ સુનાંધયે,
એકદમહી દીલ ન રાજસે અપના ઉઠાધયે.

ભએરવી—ગજલ—તેરે માનીન્દ અગર—તર્જ.

રાહતેરહ—ન શોફે શાહી હુએ હુમકો, ન જોફે માસીવાઈ હુએ,
હમે મન્જુર ખસ એક શાહે ખુખાંકી ગદાઈ હુએ—ન.
મેરા દીલ નીન્દમે લુટા, લુટેરેકો પકડ લાવો,
કહો ચહે તેરે આશકને તુએ ઓરા લગાઈ હુએ—ન.
ઠહો જખ હુજદીદા નજે ધુસ ગઈ આંખોંકે રસ્તેસે,
પુકારા દીલને પકડો, મુઝપ ઓરોંકી ચડાઈ હુએ—ત.

મુસદ્દસ.

રૌશનખખત—આપકો શાદીકીહી પવાહીશ હુએ શાહજાદી અગર,
તો જમામ્મતસે વજીરોંકે સલાહ લો પેશતર.
કોન હુએ ઠહો ઊસકીભી કર દીજયે હુમકો ખખર,
દેંગે હુમ સારે જવાબ, હસ્થો નસખકો દેખ કર,
ઠહો જવાં કોઈ અગર હોવેગા લાયક આપકે,
તખતો સખ હો જાએંગે શાદીકે શાયક આપકે.

રાહતેરહ—ઈસ્કમે અએ ખે સમઝ, હસ્થો નસખકા કયા હુએ કામ ?
કર લીયા શોહર જુલએખાને કયું ચુસકસા ગુલામ ?
હો ગયા મેરા નીકાહ ઊસ યાર ખીન સખસે હરામ,
ઠહો મીલાતો ખએર, વર્ના શાહીકોભી હુએ સલામ,
પીરમદ એક શહરકે ખાહેર હુએ વાં તુમ જાવો જલ્દ,
હુએ હમાંરા યાર ઊસકે ઘર ઊસે લે આવો જલ્દ.

અબીયાત.

રૌશનબખ્ત—દેખું કયા દેતી હુએ લુગરાકી જમાઅત મશવેરા,
અપના હુએ પાપ-દે ફુલુને રીયાસત મશવેરા.
આપકે વાલીદને કી જ-નતકી જખ રૂપસત તલખ.
મશવેરા હોતા નહીં તો તુમખ કયા હોતા ગજખ?
માનેબી પ્યાલા તુમારી પી લીયાથા મૌતકા,
વારીસે શાહ હોતા ખેટા આજ બિનકી સૌતકા.
બિસકી માંકે ઐર બિસે જખકે દીયા હમને નીકાલ,
તખ મીસી હુએ ગાદી તુમકે શાહજાદી નેકશાલ.
હોગા યહુબી કામ સખ લુગરાકેહી ફરમાનસે,
સોંચો અખ ઇસ ખાતકે કુચ્છ આપહીકે ધ્યાનસે,
તકીયેમેકા પીરમદ અદનાસે અદના હુએ ફકીર,
આપકી ઐર બિસકે ખેટેકીતો હો કૈસી નજર?

રાહતેરુહ—ખાતકા અનજાંમ લા, તુ બિસકી નફરત છોડ કર,
વની મએં જોગન ખનુંગી ખાદશાહત છોડ કર.

[જાંના ખેફારી કરતે હુવે ખવાસોંકે સાત રાહતેરુહકા.]

રૌશનબખ્ત—કયા કરું જુદ કરતી હુએ તો સખકો સમઆતા હું મએં,
રાએસે સખકી ફેર બિસ લડકેકો લે આતા હું મએં
[રવાંના હોના રૌશનબખ્તકા.]

બાબ પહેલા—પરદા તીસરા.

ફખરતાંન.

[મેહરેજમાકા અપની માંદરકી ફખર પર ફરીયાદ કરતે હુવે
દીખલાઇ દેના.]

આસાવરી-ગજલ-અખ આજ નજર તાલખે દીદાર-તજ.

મેહરેજમા—દરીયા કયું અખસ મોતીકો પાલાયા સદકમે?

ફરતા ંહો હુવા જોહરીકી આંનકે કદમે—દરીયા,

૧૨ પવાળે મહોખપત ઊર્ફ, નાંદાનકી દોસ્તી ઐર જીકા જાંનલ.

ઇસ દોરમે અએ માં કયા ચતીમોંકા ઠીકાંના,
વાલીદને કમર પાંધી હએ અએઓંકી તલકમે—દરીયા.

સદ હએફ હુવે પએદા હમ ઊસ દોરે સીતમમે,
જે તેરવી સદદી કહા કરતથે સલકમે—દરીયા.

રોનક ઊઠે આલમસે તો જીનેકા મજા કયા?

જી-દોસેતો ફેર મુદ્દે જીયાદા હએ શરકમે—દરીયા.

[મેહરેજમાંકા કંપ્રકો છાતીસે લગાંના, એક જલ્લાદકા
શમસીરે આપદાર લીયે આંના, ઐર મેહરેજમાંપર
વાર કરને ચહાના, માદરકી રૂઢકા કંપ્રસે પાહેર નીકલ-
આના, જલ્લાદકા ઊસે દેખ કર પહોતહી ધપરાના,
રૂઢકા દેકર દીલાસા હસકો ખુખ મનાના.]

પીલુ-લાવની-ગમ્મલ-જાંનો યુનીજન દેવી હુ સારી-તર્ફ.

રૂઢેમાંદર—

પૈાફ તુ કર કમ, અએ પની આદમ, મએ હું રૂઢે રવાંની,
મેરા પીસર હએ, લખતે જગર હએ, એક રહે યુસદે સાંની—પૈાફ.

ભાઇ તુ ઇસકો, ફત્લ ન કર તુ, પાહારે દોલતો હશમત,
માંલ હમાંરા, લેલે સારા, દેતી હું મએ નીશાંની—પૈાફ.

પાગકે પાહર, હએ જે પડા દર, ખોદ વહાં તુ જા કર,
નીકલે જે દોલત, તુઝકો ઇનાયત, કરતી હું મએ અએ ગયાની—પૈાફ.

[જલ્લાદકા ખુશીયાં મનાંતે હુવે જાંના.]

મુસદ્દસ.

મેહરેજમાં—મુઝકો સતા રહે હએ સીતમગાર અમ્માંજાંન,

કીસ કીસ તરાહકા દેતે હએ આજાર અમ્માંજાંન.

કયા દદો ગમમે હું મએ ગીરફતાર અમ્માંજાંન,

અપ જી-દગી હુવી મુઝે દુશવાર અમ્માંજાંન,

પાહરે ખુદા જીલા લો મુઝે અપને પાસ હમ,

ખીન મેરે કંપ્રમેલીતો હોગી ઊદાસ હમ.

મી-ઝોટી-રાજલ—દારે ફનાંસે દીલકો—તર્જ.

રહે માદર—અએ તુરે ચરમ દીલસે તાહમુલ ન છોડનાં,
 ઊમીદ હકુસે રન્જમે ખીલકુલ ન છોડનાં.—અએ.
 બુલબુલ હએ બાગબાને ચમત તુઝપે મેહરબાં,
 ગુલચીકે ખૌસે તુ કહીં ગુલ ન છોડના.—અએ.
 જલ્દી સીધારે આએ'ગે દુશમન વગર ન અબ,
 હકુમે હએ બદ તુમારે તગાકુલ ન છોડના.—અએ.
 [રહે માદરકા ગાયબ હો જાનાં.]

મજકુર તર્જ.

મેહેરજમાં—અએ તુરે દો જહાં કહું નેહાં હએ તુ ખાકમે!
 મએ પાવું તુઝકો કેસા, કહાં હએ તુ ખાકમે.—અએ.
 યા ખાકમેડી હએ તુ યા અફઝાકપર ગયા,
 આ જાવું મએ'ચે હો જો અયાં હએ તુ ખાકમે.—અએ.
 કહું તુરી બનકે આયાથા ખાખી અગર યા તુ,
 અએ અર્શે જેબ કર તો બયાં હએ તુ ખાકમે!—અએ.
 મીલ જાવું મએ'લી ખાકમે સાબીત રહે હો અગર,
 અએ રૈનકે જખીનો જમાં હએ તુ ખાકમે.—અએ.
 [ધખરાતે હવે આના જલ્લાદકા.]

અખીયાત.

જલ્લાદ—આહુએ સાહરાએ શાહી હો ફરાર,
 આતા હએ જો સગ તુએ કરને શીકાર.
 નામ જસ બેઅફઝા હએ પુરશહર,
 અફઝ જસ પાગલસે તો હએ ઢોસોં દુર.
 ઊમકી માંદરને ઊસે ભેજા યહાં,
 દેખને આયા તેરા ખુને રવાં.
 સાથ મેરે જલ્દ ચલ અએ માંદજખીં,
 છોડ આતા હું તુએ જા કર કહીં.
 એકહીરનખી આંખોંકો ફેર મએ'નીકાલ,
 જસ મલેકા ફાહેશકો ફુંગા હાલ.

[તાફીદસે જાના જલ્લાદકે હમરાહ
 મહેરજમાંકા.]

૬૪ ખવામે માહુખત ઉર્ફે, નાંદાનકી દાસ્તી ઐર છોકા ન'ભાસ.

આમ પહેલા—પરદા ઐથા.

કચ્છેદખાંના.

[દાખેલ હોના આલમખાનકા આહે
જારી કરતે હુવે.]

છલા-ઝી-ઝોટી-રાજલ—એ આહરે આલમમે જુન્દગી.—તર્જ.

આલમખાન—ચમનસે તુને નીકાલા સૈયાદ,
કીસ તરફ આશીયાંને બુલબુલ,
હએ આહરે બુલ મત સમઝના તુ,
ખારાંકે લીયે હએ દુગાને બુલબુલ.—ચમનસે.
અસીર કરતા હએ કયું કદમમે,
તુ જુખ્દ કર હું મએ તેરે ખસમે,
પડા હએ તુ કૌનસી હવસમે,
જો આહતા હએ જીયાંને બુલબુલ.—ચમનસે.
ચમનકા ગર તુ હુવા હએ માલી,
તો તીફલ ગુન્ચેકાભી હો વાલી,
શુબુકતા કર તુ બુલે નેહાલી,
એ સુન જરા દાસતાને બુલબુલ.—ચમનસે.

[આના નુરજેહાંનકા, ધમરાન્ધ
આલમખાનકા.]

કલ્યાન-રાજલ—મુર્ગદીલ મત રો વાંહાં—તર્જ.

નુરજેહાંન—

કયું હએ આલમખાન શાહજાદી તુ જુન્દાંનમે,
તુઝકો કર સકતી હું દાખેલ શાહીકી મએ શાંનમે.—કયું.
પુરશદર અપના જો શાહજાદ હએ ઊસકો માંન તુ,
હો મલેકા મુલકકી, આ ઊસકે તુ ફરમાંનમે.—કયું.
વો દીગર હએ, તુ દીગર હએ. કુચ્છ તેરા ભાધ નહીં,
ખીખી ઊસકી હાકે લે જી ઊસકા તેરી જાનમે.—કયું.
પુરશદર અએ મુનકીરે અશરત હએ તેરા નુહુ અએશ,
પડહ કલેમા ઊસકા મત પડ રન્જકે તુફાંનમે.—કયું.

‘કુમરી-રાબજી મોહ હારકી ગરજ નાહીરી—તર્જ.

આલમજાન—

બધારે મોહ મરન જીવન નાંહીરી,
તોરાછોરા, નાથ હો મોરા, માનત હયે હમરો, મન નાંહીરી—બધો.
હરકે દવારે જાએ પુકારે, આ મોરે કીરતાર,
બેરી ઘેરે આન પડી હું, અબ હયે તોરો આધાર,
ખાકમે તન નાંહીરી, મીલત હયે મોરા, ખાકમે તન નાંહીરી—બધો.

આસાવરી-ગજલ—અગર આપકો ગૌર—તર્જ.

નુરજેહાંન—[ગુસ્સેમે] હયે ફરજ દસે મેરે ઇનકાર તુઝકો,
કરે કયું ન જીનેસે બેજાર તુઝકો—હયે.
મયે જાતી હું, પર આલમજાં તુ સમજના,
કે અબ કયા કયા હોતે હયે આગર તુઝકો.—હયે.
[જાંતા નુરજેહાંનકા આર તલમલાંના આલમજાનકા.]

કલ્યાંન-ગજલ—દુલહન માગે સંવારન સારી.—તર્જ.

આલમજાંન—કરે કાફરો કેસી મયે જીતપરસ્તી,
ઉસે પુજું દી જીસને હયે મુઝકો પસ્તી.—કરે.
ન બેચુગી ધમાન જાં મુફત દુગી,
બહોત હયે ગીરાં બહોત હયે એ સસ્તી.—કરે.
કરે આશનાંધ કયા બાહરે જહાંમે,
હયે મીસ્લે હુબાબ અપની અયે યારો હસ્તી.—કરે.
[આના જલાલકા હીરનકી આંખે હાતમે સે કરે.]

અયેત.

જલાલ—શાહજાદી કર બયાં કે મલેકા કહાંપર હયે?
મયેને સુનાં મહુલમે કે, આધ યહાંપર હયે.

સુદસ.

આલમજાંન—શાહજાદી જો હો તેરી તુ ઊસ્સેહી જાકે પુછ,
યા તેરે બાદશાહકો ધસ જા જુલાકે પુછ.
મયે હું ગુનાહગાર ન મુઝકો સતાકે પુછ,
જાલીમ ન બેકસોંકે તુ દીમકો દુખાકે પુછ,
તેરી મલેકા બહો હયે, તો શાહજાદી મયે નકીં,
ઝુકી ખુશામદાંકી તો હું આદી મયે નહીં.

૧૬ ખવામે મોહાખ્યત ઊર્ધ્વ, નાંદાનકી દોરતી ઐર છકા જંબલ.

અખીયાત.

જલ્લાદ—કુશમન સમઝ ન, ખન્દા તેરા જાંશીદાઘ હચ્ચે,
મેરે સખખસે જીન્દા રહા તેરા ભાઈ હચ્ચે.
ચીશવત મુઝે મલેકાને જે દી હચ્ચે ખેશુમાર,
મચ્ચે ઊસકે ફત્તલકો ગયા હે તેગે આખદાર,
પર તેરી મંકી રહે હુવી ફખસે અયાં,
ઐર ચહે કહા મુઝે કે “અચ્ચે જલ્લાદે બદયુમાં ?
કયા હોગા કાચ્ચેદા તુઝે ખેકસકો માંરકે ?
જાંના હચ્ચે સખકો રખરે પરવરદેગારકે.”
ચહે સુનતેકી મચ્ચે ભાઈકો તેરે નીકાલકે,
ખાહરે નીયાં લે આયા હું દીદે ગીઝલકે.

[જલ્લાદકા આલમજાંનકો હીરનકી આંખે

દીખલાના.]

અખ તુબી કોઈ તરફસે કુચ્ચેદે હીરાસ છોડ,
ભાઈ તેરા મીલેગા, તુ મત ઊસકી આસ છોડ,

[પુરશદ્દરકા ખેહુદપનસે આંના, ઐર જલ્લાદકા
દો જાંતુ હો કર ચર કુકાંના.]

અખીયાત.

પુરશદ્દર—કયું આંનકે ખડા હચ્ચે, તુ કહે અચ્ચે નફરે ચ્હાં ?

જલ્લાદ—સાહેબ ખયાંતો કીતે હચ્ચે માં આપકી કહાં ?

પુરશદ્દર—હોગી મહેલમે, કાહેકો બેહો આવેગી ચ્હાં,

જલ્લાદ—તસલીમ જખતો લીજીયે, મચ્ચે જાતા હું બહાં.

[જલ્લાદકા જાંના, ઐર પુરશદ્દરકા આલમજાંનકો
મોહખ્યત જીતાંના.]

બરહનસ—ગજલ—ગીલા સાફી સાચરે ખેનજર—તર્જ.

પુરશદ્દર—કયું આજુદા હો તુમ અચ્ચે દીજદારે મન,

તલખગારે મન આ વફાદારે મન—કયું.

મચ્ચે તેરી મહુખ્યતમે ઊલ્લુ ખનાં,

મુઝે ખ્યાર કર તુ અચ્ચે ગમખવારે મન.—કયું.

આલમજાન-તુ ઊલ્લુ બને, યા ગધા બનકે આખે,
 ન તુઝસે બલાભી મેરી દીલ લગાએ.—તુ.
 અરે રસીઆહ અપના મુંહ કાલા કર,
 ફસમ હએ જો રેસે મુઝે મુંહ દીખાએ.—તુ.
 મુખમસ.

પુરશદ્દર—ગોગ ગોરા મુંહ મેરા આતા નહીં હએ ગર પસન્દ,
 તો મએ કર આતા હું કાલા મુંહ, જો હો દીલબર પસન્દ.
 જી પસન્દ હો, તન પસન્દ હો, યા હો મેરા સર પસન્દ,
 જો તુઝે આહિ સો લે, લગીન મુઝે તુ કર પસન્દ,
 કયું નહીં કરતી મુઝે રસ્કે મહે અનવર પસન્દ ?
 [ઝીકસે શીરના.]

આલમજાન—

[પ્રુદસે] મહે ગધા આ જાએગા બેશક મેરે અખ હાંમમે,
 ખુખ હએ મૌકા કરું સુસ્તી કયું અપને કાંમમે ?
 [પુરશદ્દરસે] પુરશદ્દર, હું મએ નેહાયત રન્જ ઐર આલામમે,
 આહુંગી તુઝકો, તો હો જાવુંગી રસવા આમમે,
 બાધ મુઝકો માર ડાલે મેરા સુઝે શાંમમે.

પુરશદ્દર—શાહોકે આગે ભલા કર સકતા હએ મજદૂર કયા ?
 ભાધ તેરા તુઝકો મારે, મહે ઊસે મજદૂર કયા ?
 ઐર રસવાહકા ગમ તુઝકો અએ રસ્કે હુર કયા ?
 મહેનમે કર લે નીકાહતો હોગી તુ મશહૂર કયા ?
 વીરપત્ની કર તુ બયાં, કે હએ તુઝે મન્જૂર કયા ?

અખીયાત.

આલમજાન—મુઝકો હએ મન્જૂર કે દે દે મુઝે તેરા લીખાસ,
 તા ન દારેગા મુઝે જન્દાંકા રોકે બદ હવાસ.
 યાંહાંસે મએ શહેરકે બાહરે અખ હોતી હું ફરાર,
 શાદીકા જોડા બહાં તુ લેકર આંના નામદાર,
 કરકે બાહરેસે નીકાહ, ધરમે ચલે આએગે હમ,
 હોગો શાહરતબી નહીં, મતલબકોભી પાએગે હમ.

પુરશદ્દર—અરહા, અરહા, લે અએ આલમજાન મહે પોશાક તુ,
 ખુખ હીકમત મહે નીકાલી વાહા ! તુને ખુખર.
 [પુરશદ્દરકા લીખાસ ઊતાર કર દેના, ઐર
 આલમજાનકા બેહા પહેનના.]

૧૮ ખવામે મહોખ્યત ઊર્દ, નાંદાનકી દોસ્તી ઐર છકા જાંબ.

આલમજાન—જદ આના, મુન્તજર રખના ન મુઝકો મેરી જાન,
પુરશદ્દર—આતા હું ફૈરન અલી, તનમે મેરે હમે તેરી જાન.

[આલમજાનકા જાના, પુરશદ્દરકા ખુશીયાં મનાંના.]

આસાવરી—હોરી—તોહે લાજમ પેહી હમે—તર્જ.

પુરશદ્દર—કીસકી દુન્યામે હમે ઐસી કીસમત,

દી ખુદને મુઝે જૈસી કીસમત—કીસકી.

બાપ પહેલા તો મેરા મુવા હમે,

ફસરા બાપ મહે શાહ હુવા હમે,

હું મએ દા બાપકા કેસી કીસમત.—દી ખુદને.

[જાના પુરશદ્દરકા.]

બાબ પહેલા—પરદા પાંચવા.

જગલ.

[એક પીરમદકા યાદે દલાલીમે તસખીદ મીરાતે
હવે નજર આના. નજદીક ઉસકે જાંનેજહાંકા
આરામ ફરમાએ હવે દીખલાદ દેના.]

ઝીન્ઝોટી—ગજલ—તુ તો નામકા વાકે સુમરન કર—તર્જ.

પીરમદ—

ફલકકા પરદા મલક ઊઠા દો, ઝલક દીખા દો યાર,

ઝટકકે દાંમન, મટકકે ઊઠું, અટકકે કયું હું ખવાર.—ફલકકા.

જો બાટ પાવું, તો કાટ આવું, દીખા દો કોઈ ઘાટ,

છુટેગે તુમસે, છુટેગે ગુમસે, ઊઠેગે કુમસે યાર.—ફલકકા.

તુ મસ્તે મસ્તી, તુ હસ્તે હસ્તી, મએ પસ્તે પરતી હાએ!

કરમ તેરા હમે, સીતમ મેરા હમે, ઇસીસે હું નાઆર.—ફલકકા.

તેરી મદદ હમે, તો જુદમ રદ હમે, પેહી સનદ હમે પાસ,

કે તુ યંહીપર, કહાં કહીંપર, નેહાં નહીં પર વાર.—ફલકકા.

આ જોમે આલમ, શકેમે આલમ, હું મએ નશેમે ખાક,

અહાં હમે રૈનક, અહાં હમે રૈનક, કહાં હમે રૈનકદાર, ?—ફલકકા.]

[નીન્દસે ધબ્બરાકર ઊઠનાં જાંનેજહાં દીલ-
પ્રીયારકા, ઐર ઊસકો દીલાસા દેના પીર-
મદ જુથઆરકા.]

અચ્ચેત.

કથું ધવ્વરાકે 'જીહા તુ જાનેજહાં ?

ડરા નીન્દમે કયા તુ અચ્ચે મેરી જાં ?

જીહા-બરહુન્સે—રાજલ—ગારમે ગમકે તુ આખેર—તર્જ.

જાનેજહાં—

ખવાખમે કોઇ, ગયા હચ્ચે દીલ હમારા છુટ કર,

ચોરને જીસે હમે અફસોસ ! મારા છુટ કર.—ખવાખમે.

લોકે દીલભી મારી કાતીલને મુઝે તલવારે ધરકે,

કર ગયા ફજ્જાકે જખખી માલ સારા છુટ કર.—ખવાખમે.

યાતો દે વાપસ મેરા દીલ, યા મુઝે તુ કુતલ કર,

છુટા દીલ તો સરભી લે જા, અચ્ચે દીલઆરા છુટ કર.—ખવાખમે.

ખવાખમે ગફલતમે હુવે તુમ ઉસપ કાખીજ અચ્ચે સનમ,

વની દીલ લાતા મેરા જીભી તુમારા છુટ કર.—ખવાખમે.

અચ્ચેત.

પીરમદ—જાનેજહાં કથું કરતા હચ્ચે દીવાનોસી તુ ખાત ?

આયાયા કૌન ખવાખમે તેરે અચ્ચે નેક જાત ?

સુદસ.

જાનેજહાં—વાલીદે પરી એક આપ્પી ગેસુ સંવારકે,

દીવાના મુઝકો કર ગઇ નજજારે મારકે.

ઠંડા લે ગઇ શભી મેરી દીલપર ઊતારકે,

મચ્ચેનેભી દીલ દીયા જીસે આખીરકો હારકે,

મુઝકો મીલા પતાભી ઠંડા વાલીએ શાંમ હચ્ચે,

ઇન રોજો તખ્તપરભી ઊસીકા ફીયાંમ હચ્ચે.

અપ્પી આત.

પીરમદ—નીસખત હચ્ચે ખેટા લાઅલકો સંગે સીઆહસે ?

મનસુખ હોતાભી હચ્ચે ગદા કોઇ શાહસે ?

સમ્મ હચ્ચેકે મુલકે શાંમકી હાકીમ હચ્ચે નાજની,

પર કીસ તરફ ઠંડા હોવે બલા તેરે દીલ નશી ?

મુદલીસ હચ્ચે હમ, હમારે હચ્ચે નજદીક જર કહાં ?

મેજરકે ઊસકા દખ્ખ સકે કોઇ દર કહાં ?

૨૦ ખવાળે માહુખત બેઠું, નાંદનખી દોસ્તી ઝોર છુકા જાન્ય

સારંગ-ગજલ—દીલ મેરા છસને લે ગયા—તર્જ.

જાંતેજહાં—ખેજર હમ્મે િન, ઝોર કહો જરદાર િન હમ્મે ?

ગુલ કીસ જધેસે આયા હમ્મે, ગુલનાર કૌન હમ્મે?—ખેજર.

જરવાલોસે ગરીબ, ગરીબોસે આહલે જર,

ગર ન રીઆયા હોવે, તો સરકાર કૌન હમ્મે?—ખેજર.

અશક અગર ન હોવે, તો માઅશક હોવે િન ?

ગર બાવકા ન હો, તો જકાકાર કૌન હમ્મે?—ખેજર.

અન્ધેર ગર ન હો, તો બળલેસે કામ કય ?

રૌનક ન હો, તો તાલીમે દીદાર કૌન હમ્મે?—ખેજર.

[આના વજરે આજમ રૌશનખખતકા કધ
આહલેકારૈકો હમરાહ લે કર, ઝોર સર
ઝુંકાના પીરમદ કે આગે.]

અખીયાત.

રૌશનખખત—અમ્મે શાહ સાહેબ હું અર્જ પરદાજ મમ્મે,
અબ એક આપસે કહેતા હું રાજ મમ્મે.
મલેકા જો બહો ફીશવરે શાંમ હમ્મે,
તુમારે પ બસકા રહે પમ્મેગાંમ હમ્મે,
“કે જો હમ્મે પીસર આપકા ગુલઢગર,
મેરા ખવાળમે લે ગયા બહો ફરાર,
બહો કાશીર સનમકી હુવી હું મમ્મે રાંમ,
મેરી શાદીકા બસેલી હમ્મે ફીયાંમ
મેરે હાતમે દીજો અબ બસકા હાત,
રહે તાકે તો જસ્ત હમ દોનુ સાત.”

પીરમદ.—મમ્મે રખતા નહીં ભાઇ કોઇ પીસર,
હમ્મે પાલા હુવા એક રહે લખતે જગર
હસેલી હુવા શાહદ હમ્મે કોઇ ખવાળ,
હું રાજી તુ લે જા હમ્મે કારે સવાળ.

રૌશનખખત—મલો અમ્મે મીયાં ખુલ ગમ્મે અબ નસીબ,
હમ્મે શાહી તુમહે શાંમકી અબ નસીબ.

સારંગ—ગજલ—તુમ અપની ચરમ મસ્તકા—તર્જ.

બાનેજહાં—શાહીસે કામ હયે ન હયે મુલતાનસે ગરજ.

હયે રાજો શય મુઝેતો મરી જનસે ગરજ—શાહીસે.

કાશીર સનમ મીલે તો હમે કુદ હયે કુશુદ,

મજહબસે હયે ગરજ ન તો ઇમાનસે ગરજ—શાહીસે.

જો મુઝકો ચહાતા હયે, મયે બસકા હું ગુલામ,

હિન્દુસે હયે ગરજ ન મુસલમાનસે ગરજ—શાહીસે.

[પીરમદકો] દો તુમ રજા તો જાકે મીલું આપને વારસે,

બરસે હયે પહેલે સાહેબે ફરમાનસે ગરજ—શાહીસે.

પરજ—કાલીંગડા—સંગદીલ હમ હોકરે—તર્જ.

પીરમદ—પ્રુદ નીગાહયાં હયે તરા, જા અયે પીસર સીધાર પુ,

દોઆ હયે મરી યેહી પાએ બસ કહી કરાર પુ.

ધરકે મજહબસે જો મુંદ ફેરા તુને અયે પીસર,

તો બાહરે હકમે કીસ તરહસે હોગા બિટા પાર પુ.

[પીરમદકો તસલીમ કરકે વજરકે સાથ જાના જાને-

જહાંકા, ઐર આંતા મહેરજમા નાતવાંકા.]

કાફી-હોશી—ગજલ—રંગ ડારા મોહકો તુને રંગારી.—તર્જ.

મેહરેજમાં—લો મયેંતો અબ આયા હું ધરબાર તજકે,

ઠે પાપી જગતસે ફેર આયા હું લજકે.—લો.

હરવાલે મોહકો હરકા પતા દો,

વયેકુંટ હુંગા મયેં અબ વાકો બજકે.—લો.

ખાક લગાવું, ભયુત રમાવું,

મયેં અબ સાજ સાજુંગા સાજનસે સજકે.—લો.

જીટલા-હુંમરી—પીની પીની પ્રેમાનન્દ પ્યાલો—તર્જ.

પીરમદ—ભરે ભરે હયે ધરકકા દમ પુ,

રહેના સાખીત અયે બની આદમ પુ.—ભરે.

દીલકો હુબા કર, યાદે પ્રુદા કર,

બુલા જા અંબ સારા આલમ પુ.—ભરે.

[પયેશંપે ગીરના મેહરેજમાકા, ઐર સરપર
સાયા કરના દુરવેશે જહાંકા.]

૨૨ ખવાખે મહોખ્યત ઊઈ, નાંદાનકી દોસ્તી ઓર છોકા જાનમ.

બાબ પહેલા—પરકા છૂંટા.

જંગલ-

[આલમજાનકા આંના લીખાસે મરદાનાં
પહેનકર શીકરતા હાલમે.]

આસાવરી-ગજલ—દો ઉસકા પતા અચ્ચે લોગોં-તર્જ.

આલમજાન—

છસે સમઝતે હચ્ચે અપની હસ્તી, ંહોહો ગધ હચ્ચે હમારી પસ્તી,
હમે નહીં જાનગીકી મસ્તી, અજલ કમર કપૂં નહીં તુ કરતી?—છસે.
હજારેં તલવોંમેછુમ ગચ્ચે ખાર, મચ્ચેં રાહ ચલનેસે અખ હું ખેજાર,
અજલ સીવાકૌન હચ્ચે મેરા ગખવાર, નહીં હચ્ચે ંહોલી કમરકો કરતી.—છસે
મુજર ગધ ઊમ મેરી સારી, કી કૌનસી મચ્ચેં નામદારી,
તુમે ખુદાયા નેહોગી પ્યારી, ચહે ગમકી નાગન હચ્ચે મુઝકો ડસ્તી.—છસે.

[મારે ગમકે આલમજાનકા ખેહોશ હોના, એક
ગુલામ ફરોશકા આંનકર આલમજાનકો ઉઠા લે
જાને ચહાના.]

ખચ્ચેત.

ગુલામ ફરોશ—થુકે હક લાવું ખજા, કે હો ગયા હચ્ચે મેરા કામ,
હચ્ચે વજરે શામકો મનજુર એક એસા ગુલામ.

[ખિહોશીએ આલમજાનકો ઊઠા લે જાના
ગુલામ ફરોશકા.]

તમામ હુવા બાબ પહેલા.

બાબ દુસરા—પરદા પહેલા.

દીવાનખાના.

[રાહતેરહકા મઝ દાવાએકિ દાખેલ હોના,
દરબાનકા બાહરસે પુકારના.]

બએત.

દરબાન.—નૌશાહકા અજમ આનેકા હએ ખવાબ ગાહમે,
ખવાસો નજર ન આના તુમ બનકી નીગાહમે.

[ખવાસોકા દુસરે દરવાજેસે ધબરાકર બાહર
જાના, ઐર જનેજહાંકા આંનકર રાહતે-
રહકા મ્હોખ્યત જતાના, રાહતેરહકા થરમાના.]

જીલા-રાજલ.—ફીર દુબારા ધરકકા.—તજ્જ.

જાનેજહાં.—

અએન પાકરભી ગયા હએ ઇજતરાબ અપના નહીં,
વરલમેભી છોડતે હએ મ્હોહીજબ અપના નહીં.—અએન
મ્હો ગુમાં હએ ઇનકોકે મુસાસા ગથ મએ ખાવુંગા,
પસ લીયે મુંહસે બિલટતે હએ નકાબ અપનાં નહીં.—અએન
દો કફે પા પર તરે હમ સદકે કરતે દો ગુલામ,
આફતાબ અપના નહીં, કુચ્છ માહનાબ અપનાં નહીં.—અએન
અએ સનમ એ સંગદીલ, કુચ્છ ખૌફ કર અલાહકા,
સૌ કીયે મએને સવાલ, એકભી જવાબ અપના નહીં?—અએન
[રાહતેરહકા નકાબ બિલટકર જાનેજહાંકો દેખ
ના, ઐર અપના આશક ન હોનેસે બસે
ઝીડકનાં. જાનેજહાંકાભી રાહતેરહકો દેખ કર
દુર સડકના.]

કલ્યાન-ભોપાલી—આપકા મુશ્તાફ હું મએ આધયે.—તજ્જ.

રાહતેરહકા—હાએ ! અલાહ મેરા દીલદાર મ્હો નહીં,
ખાર હએ મ્હો હો ગુલેતર મ્હો નહીં.—હાએ !
ખવાબમે મુઝકો ગયા જો મારકે,
મેરા ફાતીલ હો સીતમથર મ્હો નહીં.—હાએ !

૨૪ ખવાયે મહોખ્યત ઊર્ફ, નાંદાનકી દોસ્તી ઔર છુકા જંબલ.

જા અમે બાપ છુસકી શાદી તેર સાત,
હો ગઈ હમે કુચ્છ હો કમતર મ્હે નહીં.—હામે !

મજકુર તર્જ.

જાંનેજહાં—આત મય હમે આપ ધખરાવો નહીં,
મેરી હો હમશીર શરમાવો નહીં—આત.
જો પરીરૂ મમેને દેખી ખવાયમે,
હો નહીં હમે, આપ પછતાવો નહીં.—આત.
કી હમે શાદ સખને અપની મસખરી,
પર કભી બદજન મુઝે પાવો નહીં.—આત.
[જાંનેજહાંકા એક બાળુ હો જાના.]

મજકુર તર્જ.

રાહતેરૂહ—ખવાસોં જલ્દી આવો તુમ અબ મેરે પાસ,
[આના ખવાસોંકા]

કયા તમસખુર કરતે હમે સખ ખેહીરાસ.
જશનગાહમે હોગા શાદ કે વજર,
જા બુલા ઊસકો મમે હું ગમસે ઊદાસ.

[જાંના ખવાસોંકા, રાહતેરૂહકા ખવાયમે દેખા
હુવા આશકો યાદ કરના.]

બીલાવલ-રાજલ.—દીલો જાંસે શીદા હું—તર્જ.

ઊસકો તલાશ કરકે લા, અમે મેરી જાં નીકલ નીકલ,
મે ઊસકે પુઝકો કયા કહે ? રહે રવાં નીકલ, નીકલ.—ઊસકો.
ફાવીલ તુઝે ખીયાલ હમે, ફત્લકા ખૌફ હમે હસે,
શમશીરે આબદાર લા, લે હમ્તેહાં નીકલ, નીકલ.—ઊસકો.
મુશ્તાફ હું જુહુરકા, હમસોજ હુંગા તુરકા,
શાઝલા એક અપને તુરકા, કર દે અયાં નીકલ, નીકલ.—ઊસકો.
તેરેહી હન્તેજારમે, મુઝે હમે સખ મજારમે,
આમદસે તેરી જન્દા હો, જાંનેજહાં નીકલ, નીકલ.—ઊસકો.

[આના વજરે આજમ રૌશનખખતકા, આલ-
મજાંનકો ગુલામકે લીખામમે હમરાહ લે કર.
આલમજાનકા જાંનેજહાંકો ઝાંકના, જાંને-
જહાંકા આલમજાનકો તાકના.]

મુસદ્દસ.

દૈશનખખત—કયું યાદ કીયા હયે મુઝે શાહજાદીએ આલમ,
આજ આપકી શદી હયે, કયા? હયે શાદીએ આલમ?
દુહોસે તુમારે રહે આપાદીએ આલમ,
સબ મુંઝકી તાજીએ રહે, ઐર વાદીએ આલમ,
હમ સબમે તો હયે શાદીકી એક કુમ મલેકા,
હયેરત હયે કે હો આપતો મગમુમ મલેકા.

રાહતેરફ—મગમુમીકા બઝેસ મેરા માઆલુમ તુમહે હયે,
અએ મસખરોં સબ રાજ રહે મફહુમ તુમહે હયે.
જલતા હયે જીગર મેરા, ઐર એક કુમ તુમહે હયે ?
કુચ્છ ધ્યાનભી ધજજનકા મેરી જુમ તુમહે હયે ?
બેગાંના યાંહાં ભિજા, મેરે ચારકો રખકે ?
લી આબરૂ મેરી, મેરે દીલકારકો રખકે ?

દૈશનખખત—શાહજાદી તુમારાતો બેહો દીલદાર પેહી હયે,
દુખાયા જીએ ખ્યાલમે બેહો ચાર પેહી હયે.
આંખોંકા તુમહારી જો હયે ખીમાર, પેહી હયે,
દુરવેશકા ધરજદ ખુશઅતવાર પેહી હયે,
હમ ખ્યાહાકે લાએ ઇસે કહેનેસે તુમહારે,
હયેરાંન હયે અબ રજકે સહેનેસે તુમહારે.

રાહતેરફ—ગર પેહી બેહો દીલદાર હયે, તો દીલદાર નહીં મેરા,
ભાઈ ઇસે કહેતી હું મઝે શૌહર નહીં મેરા.
અબ મુઝસે સંભલતા દીલે મુજતર નહીં મેરા,
એ મુદક નહીં મેરા હયે, એ ધર નહીં મેરા,
બસ્તીસે નીકલ દશતકો આપાદ કરંગી,
અદલાહકો ઊસ જુતકે એવજ યાદ કરંગી.

દૈશનખખત—અએ રાહતેરફ કયા હુવી શાહદ તું દીવાની ?
કયું ફેરતી હો આબરૂ પર શાહીકી પાંની ?
વુજરા ઇસે સબ લાએ હયે કરકે તેરા જાની,
હરગીજ એ નીકાહ તુઠ નહીં સકતા હયે માની ?
બેકુદ એ જીસે તેરી હો બઝોઠગી નાહક,
તુ તખતકો ઐર તાજકો ખો બઝોઠગી નાહક.

૨૬ ખવાળે માહબ્બત હોઈ નાદાનકી દોસ્તી ઔર જુલા જાનવા.

રાહતેરૂઠ—એ તખ્ત મુબારક તુમ્હે, એ તાજ મુબારક,
અતરાફકા નો આતા હમે બહો બાજ મુબારક.
દશમત હો મુબારક, તુમ્હે એ રાજ મુબારક,
સીંગાર મુબારક, એ મેરા સાજ મુબારક,
બનકી હમે હીનોમે ફરાર આએગા શાહદ,
બહો આશુ કમાં, કરને શીકાર આએગા શાહદ.

[રાહતેરૂઠકા પરેશાન હો કર ચલે જાના. વ-
જુરે જાનેજહાંકા સોચકે દરીયાવમે ગોતે
ખાના.]

રૌશનખખત—ઐસીભી બલા જુલકા કહી હોગા મીકાના,
[જાનેજહાંકો દેખ કર.]

અમે જાનેજહાં રન્નો અલમ તુને ન ખાના.
શાહદ હમે મુકદ્દરમે તેરે તાજે શાહાનાં,
દરબારમે અબ સાત મેરી તુનેભી આના,
બહેકી હમે એ, કોન અબ હમે બલા રાજકા વારીસ?
કુએરાએંગે તુજરા કીસેભી તાજકા વારીસ.

ખએત.

જાનેજહાં—જો હોના થા સો હોગા, મગર કીજે બયાં એ,
સાહેબક નો સાથ આયા હમે, હમે કોન જવાં એ?

સુદસ.

રૌશનખખત—હસ પુસુઈ સાનીકોતો કલ મએને ખરીદા,
ચાલાક ગુલામ હમે મેરા એ રન્જ અરીદા,
હર ઇલમમેભી પાતા હું મએ હસકો રસીદા,
હસ વાસ્તે રખતા હું હસે સાથ કરીદા.
અબ જએ ચલો રએંગાં ઔકાત હમે ગુજરી,
દરબારમે ખાલેંગે જો કુચ્છ ખાત હમે ગુજરી.

[જાના વજરે આજમકા મઅ આલમનનો
જાનેજહાંકે.]

બાળ કુસરા—પરદા કુસરા.

—૦૦—
૬૨૫૨.

[વજ્રાવેંકી જમાઅતકા બચ્ચે કુવે નજર
આંના, વજ્રે આજમ રૌશનબખ્તકા આ-
લમજાનેા જાનેજહાંકો સાત લાંના, સબકા
શર્તે તાઅજુમા આદાબ બજાંના.]

કુસદ્દસ.

રૌશનબખ્ત—અચ્ચે સાહેબો, દો રાચ્ચે તુમ અપની તમામ અબ,
પેશ અપને આયા હચ્ચે બડા મુશકીલ રહે કાંમ અબ.
શાહજાદીકો ખીયાલ હુવા હચ્ચે રહે ખાંમ અબ,
ખેહુદા ઐસે કરતી હચ્ચે બહોતો કલામ અબ,
જીનદાર મચ્ચે ન ખ્યાહુંગી જાનેજહાંકે સાત,
હચ્ચે મરી દીલલગી કોઇ આર દીલસીતાંકે સાત.

દીલાવર—જસકેહી કહેનેસેતા ધસે હમ ખ્યાહાકે લાચ્ચે,
હમ કયા કરે જો જસકો પસંદ અબ નહીં રહે આચ્ચે.
અબ આરસે નીકાહ બહો કરેગી હચ્ચે હચ્ચે હાચ્ચે!
કયા આખર રહેગી રીયાસતકી વાચ્ચે ! વાચ્ચે !
મરીતો રાચ્ચે હચ્ચે, બહો ફકુમતસે હો પરે,
ફેર આહે જસકા દીલ જસે, દીલદાર બહો ફેરે.

અખીયાત.

રૌશનબખ્ત—કહેતી હચ્ચે ખુદહી બહો, મુઝે શાહી કુજીલ હચ્ચે,
દીલબર મેરા મીઝાતો મુઝે સબ ફુસુલ હચ્ચે.

યકીન—મર યુહી. ખેહ્યાપસે જસકા કલાંમ હચ્ચે
તો ઐસી શાહજાદીકો અપનાં સલાંમ હચ્ચે.

રૌશનબખ્ત—કીસકો કરેંગે તખ્તનશી, રહે દો રાચ્ચે અબ,
દીલાવર—કાખીજા જો સબસે હો, જસે દીને રહે જાચ્ચે અબ.

૨૮ ખવાયે માહબ્બત લેઈ નારાંનકી રોરવી ઔર છકા જાનવ.

રૌશનખખત—જાનેજહાં પહેલે તો તુમ પડેહાંન સા,
જેબાઈસે હયે મા નહીં શાહી મહ બન સા.

યકીન—જાનેજહાં ગો તું નહીં હકુદારે શાહી હયે ?
બહો કોન હયે બથર નો સજાવારે શાહી હયે ?

જાનેજહાં—શાહોંકે ખાંનદાનસે નો જીમકીર હો,
શાહીકે કાખીલ આદમી વોહી જીરર હો.

રૌશનખખત—મતલબ કયા ખાંનદાનસે, કોઈ બથર રહે,
લેકીન હરએક સીપાહકા ઊસમે કુનર રહે.

દીલાવર—હો કર સીપાહ હર મદમકા અમ્મલ મજાકે હો,
શાઅરાકેબી કલાંમકા કુચ્છ હસ્તીયાકે હો.

યકીન—ચેહરાબી રાખદાર હો, તીસપ જસીમ હો,
જંગી દીવર શેર હો, નાંખી કદીમ હો.

આસમજાન—ગર હો રજા થુએ તો કર મયેંબી કુચ્છ કલાંમ,

રૌશનખખત—કહેદે નો કહેતા હયે, હુવા કયા ગર હયે તુ ગુલાંમ.

મુ સદદ સ.

આસમજાન—બહો કહેતે હયેં કે શાહા કોઈ પબને શાહા હો,
તુમ કહેતે હયેં કે માહીરે ફને સીપાહા હો.
મહે કહેતે હયેં હર મદમકા હાળીએ જાહા હો,
પન્કા હયે કહેના રાઅમો થુજઅત પનાંહા હો.
ઔસાફ પતને હોં, ન હોં, પર દાદરસ રહે,
જેબા હયે શાહી ઊસકો, નો ફરીયાદરસ રહે.

જાનેજહાં—કયા ખુમ ખાત આપને કી વાહા ! આફરીન,

રૌશનખખત—હયે કોઈ ફયેલસુફકા બડકા મહે ખીલયકીન.

દીલાવર—શાહજાદોંસી હયે ઇસકી અમકલી કુવી જખીંન,

યકીન—કુચ્છ ઔરબી પુછતા હું તુમે કહેદે અયે હસીંન.

શાહ વારતે હયેં ચોરોંકે મા સાહુકારકે ?

શાહ હયે ગરીબોંકે લીયે, મા ખાબદારકે ?

મા આ.

આસમજાન—શાહ ચોરોંકે લીયે ન સાહુકારકે લીયે,

મુલ્કીસકે વારતે હયે ન જરદારકે લીયે.

હયે બાહરે આરાગર ન તો નાઆરકે લીયે,

ન વારતે સીપાહા ન સરદારકે લીયે.

હયે ખેયુનાહ ઔર યુનાહનારકે લીયે.

મુદ સં.

જાનેજહાં—કયા ખાત હયે માનતા હું મહે શ્રીશીં કલાંમકો,
 રૈશનખખત—મુમ પસને તો કીયા હયે ફાપુકે નાંમકો,
 દીલાવર—હયે મહાંકી શાહી જેખા મહે આલી મુકામકો,
 ચક્રીન—શાહ પસન્દ રાયે મહે હોગી તમામકો,
 જાનેજહાં—મુમકો તો હયે પસન્દ,
 રૈશનખખત—મુમેલી કુબુલ હયે,
 દીલાવર—પહેનાદો સરપે તાજ,
 ચક્રીન—સો મતલબ હુસુમ હયે.

[સખકા સફ સંવારકે ખડે હોના, વજરે
 આજમકા જા કરે તાજો કુખા સે આના,
 ઓર આમમજનકો પહેનાના.]

અ પી યા ત.

જાનેજહાં—હો નામભી તો આપકા માઆલુમ અયે જનાંખ.
 આલમજાન—શીદવીકો સારે કહેતે હયે મકુસુમ અયે જનાંખ.
 રૈશનખખત—મકુસુમ ખાદશાહ હો મુખારક મહે તખ્તો તાજ,
 ફજલે ખુદાસે હોવે જહાંમે તુમારા રાજ.
 [સખકા તાઅજુમ બજ લાનાં.]

ખાખ દુસરા—પરદા તીસરા.

—૦૦૦૦૦—

જંગલ.

—૦૦૦૦૦—

[રાહતેરહકા જોગન બન કર બ હાલે પ-
 રેશાન આના.]

ઝીન્ઝાદી—રાજલ—જીગરસે સોજકા જો જોય ઉઠા.—તર્જ.

રાહતેરહક—

આખેસાં દસ્ત નવહીં હયે મીલા ખારસે,
 ખાખ મુદતકે મુતાકાત હવી યારસે.—આખેસાં.
 ફત્તલ હસ્થાકો કર, તાકે હો ખુખાર રંગે,
 ખાખ હયે તેરી ગલી, જેખ દે ફવ્વારસે.—આખેસાં.
 બીનકે નજલકે શીકા આતેલી હોવી હયે મરીજ.

૬૦ ખવાયે આહુપ્પત બીજી નાદાનકી દોસ્તી ઔર છોકા જન્મલ.

હમ મસીહાકા રૂકા હએ તેર ખીમારેસે.—આબેસાં.
દીલસે દીલ મીલ ગયા, લેકીન ન મીલી આંખસે આંખ,
દેખતો સુલ્હ ફૂલી, જંગ રહા આરેસે.—આબેસાં.
દોરમે ઉસકે ન ક્યું રોનકે ઉશ્થાક ધટે,
હમ વફાદારેસે હએ, ઔર હો જફાકારેસે.—આબેસાં.

[એકાએક ગયે આકે ગીરના રાહતેરૂકા,
ઔર શાહેજમાનકા માઅ આહલેકારેકે
શીકારકો આના.]

ઝીન્ઝોટી—ઈશ્રેજી તજી—જીવો પેલી અખેલી.—તજી.

આહલેકાર—તેજી હીરન થા હો શહે આલમ,
ઊસકો પકડને દોડે બહોત હમ.
સોચે બહોતબી જએ કહીં થમ,
દોડ ગયા હોતો ધમ ધમ ધમ.

[દુરસે દો હીરનકુ દખ કર.]

શાહેજમાન—દેખો હો દો હએ આહુ ચીકારે,
જાનું મએ જબ તો બિન્હે વુમને મારે.
ચીલે ચઢ્યા લો કમાનો પ સારે,
દોડો વર્ના કરતે હએ હો રમ રમ રમ.

[દોડના આહલેકારેકા, બાદશાહકા ફુકરાંના
રાહતેરૂકસે, રાહતેરૂકા હોથમે આંના,
ઔર શાહેજમાનકો દખ કર તઆ-
જગુબ હોના.]

છોલા—ગજલ—ઈસ આતશે ઊલકતને.—તજી.

રાહતેરૂક—બેદાર બખત થા મેરા ગો મએ ધી ખવાબમ,
કીસને જગાડે ડાકા મુઝે ધજતેરાબમ.—બેદાર.
ગફલતહીકે સખખ ગમે દુન્યાસે યે પર,
ઔર હોકે હોશીયાર પડે પેચોતાબમ.—બેદાર.
આરત કીયા હએ જીસને મેરા દીલ લડકે આંખ,
દીદાર હો રહાયા મુઝે ઊસકા ખવાબમ.—બેદાર.
શાહેજમાંકા બેટા હું, બસ મહે દીવા પતા,
ઊસે યુલને નામ રખ્યા પર અપના હીજબમ.—બેદાર.

ભચેરવી—સજલ—નહીં પાતે હવે એસી હમ એક રાત.—તર્જ.

શાહેજમાંન—તુ કીસ બાહરસે આઈ દુરરે ચતીમ,
તેરા બુર્જ જોહરા કહાં હવે કદીમી—તુ.
અમન તેરા તેરસે કયું છુટ ગયા?
તુ કીસ બુલકો કુંડે હવે મીસ્લે નસીમી—તુ.
તડપનેસે તેરે મએ બેતાબ હું,
કરે ફજલ તુઝપર કરીમા રહીમ.—તુ.
મજ દુર તર્જ.

રાહતેરફ —કરીમ અપનાંહી ગર મદદગાર હો,
તો બન્દા બના કાહેકો ખવાર હો.—કરીમ.
જો શાહજાદી હો શાંમકે મુલકી,
તાઅરસુદ હવે ઊસપર મહે આજાર હો.—કરીમ.
હું ફરજંદે શાહેજમાં પર શીદા,
ખુદા જાને કબ્જે મેરા ચાર હો.—કરીમ.
[રાહતેરફકા આંસુ બહાના, શાહેજમાંકા મનાના.]

મુદસ.

શાહેજમાંન—આંખોસે અપની ખુન અએ બુલબુલ ન તુ બહા,
જોયુદ હવે મેરે બાગકા, જીસપર હવે તુ શીદા.
શાહેજમાંની નાંમ અએ શાહજાદી હવે મેરા,
હવે પુરશકીર બેઠા મેરા તેરા દીલરબા,
અલ અબ વતનમે મેરે તુ શાદીસે શાદ હો,
મતનબુ હુસુન ઊસકા હો, તુ બામુરાદ હો.

[બા ધજજતો ખ્યાર હાત પકડ કરે શાહે-
જમાંકા રાહતેરફકા સે જાના.]

૩૨ ખચાએ માહવ્યત ઊર્દ્ધ નાદાનકી દોસ્તી યૌર છકા જાંબ.

બાબ હુસરા—પરદા ચોથા.

દીવાં ન ખાના.

[જાંનેજહાંકા શીરાકે આલમજાંનમે બેકરાચી
કરતે દીખલાઈ દેના.]

બચોરવી—રાજલ.—બખસે લખ ઓ બાબાર.—તર્જ.

જાંનેજહાં—

અએ દીલ દીવાંને એ વફા આશનાહકા નહીં,
દોસ્ત કીસકા દોસ્ત હો, જખ બાહ બાહકા નહીં.—અએ.
દોલતો ખુશી કમીનોકો દી હકુને આજ કલ,
કપું બલા પેશા કરે બહો બેવશાહકા નહીં?—અએ.
મએ ન કહેતા થા કે અએ દીલ, વસલકા મત રખ ખીયાલ ?
કર ખયાં ગમ કીસે ઊઠતા અખ જુદાહકા નહીં.—અએ.

[વજીર રૌશનખખતકા આન કર જાંનેજહાંકો
છુપ કર દેખના.]

દીનો હમાં લોકે ધું એક જુગને નાકારા કીયા,
કાંમ મુઝસે હોતા અખ કોહ ખુદાહકા નહીં.—અએ.

[વજીર રૌશનખખતકા જાંનેજહાંકો દીલાસા
દે કર મનાના.]

મુખ મસ.

રૌશનખખત—જાંનેજહાં એ રૌજકા હએ હજતેરાખ બદ,
હર શખ જલાંના છ, હએ એ બેશક અગામ બદ.
જુદાઈ સનમકી ચાદકે હએ પેચોતાખ બદ,
હકમાંએ દહરને જો કીયા ધન્ટેખાખ બદ,
બદસેબી બદ હએ ઊલકતે ખાંનાખરાખ બદ.

જાંનેજહાં—બેશક હમેશાં ધંરકુમે હએ ગમકા સાંમના,
આ આકે મૌત કરવી હએ નીત દમકા સાંમના.
કેસા એ સાંપકે હો બલા સમકા સાંમના,
કરતા હએ દીલ જો કાકુલે પુરખમકા સાંમના,
એ નાતવાંસે હોગા કયા રસતમકા સાંમના ?

શેશનખખત—કીસ પર મરતા હએ ઉસકા નામ તો સે ?
રાએસે મરી વુ એ કામ તો સ.
બન્દા ધર ઊસકે જ કીયામતો સ,
ન કરે ખાત, હો સલામ તો સ.
જતા હું ઊસકે ધર પયામ તો સ.

મુ સદ્દસ.

જાનેજહાં—ઊસકે નામો નીશાંકી કયા હો ખખર ?
ખાખમે ઊસકો દેખા એકલી નજર.
યા જો બન્દા વુમારા રસકે કમર,
ઊસકો ખીલાયા વુમને શાહી પર,
આયાયા મરે રખરે વોહી,
હએ સનમ મેરા હું બ હું વોહી.

શેશનખખત—વુ તો આશકે કુવા હએ ઝોરત પર,
હો તો હએ મર્દ કોઇ રસકે કમર,
માનું એ ખાત કેસી તેરી પીસર,
ખવાબ તેરા ખીયાલ હોગા, મગર,
તેરી કીસ તરફ હો કરે ઊલકત ?
રખ દે અબ તેરી વુ પરે ઊલકત.

જાનેજહાં—વુમ હો જોહરાકો સમજો માંહા નહીં,
હો જુલએખા હએ, યુસુફ આહા! નહીં.
મર્દ કુરુહ અપના બાદશાહ નહીં,
કયા મેરા દીલ મેરા ગવાહ નહી ?
હો પરી આઇ અપના દેસ બદલ,
ઇસ લીયે કર લીયા હએ મેસ બદલ.

શેશનખખત—હએ ઇસી ખાત પર જો વુમકો ચકીં,
તો હએ તદખીર ઊસકી માહાજની.
ખાખમે જાએ જબ હો સહે હસીં,
મેસ ઝોરતકા લોકે જ વું વહીં,
મરકે અપનાં ઊસે જતાના ખુન,
ઊસકે આગે પછાડે ખાંતા ખુન.

૩૪ ખવાળે ગાહ્યપત લેઈ નાદાંતરી એસ્તી ઔર છક જાનમ

ભાએરચી—કુંભરી—અખ ન બખવો શાંમ.—તર્જ.

જાનેજહાં—--તુને અચ્છો બતાવો ભાગ, ધન ધન રે.—તુને.

બનકે સોહનીયાં, ખાવું મોહનીયાં,

જાગે જો મોરો ભાગ, ધન ધન રે.—તુને.

[જાનાં વજારકે સાત જાનેજહાંકા.]

બાબ દુસરા—પરકા પાંચવા.

મ હે લ.

[રાહતેરકા બેકરાચી કરતે હુવે આના.]

મુસ્તેબાદ-બેતાબ મેરા છ હએ રે.—તર્જ.

રાહતેરક—

હએ એક રંગ મેરા, તેર હએ હજાર રંગ, એવાર અશ્વગર,
કીસ તરફ જાનુ મએ કે હએ કયા તેરા ચાર રંગ, ધીરમે હએ નજર.
હએ.

તુ સખજ હએ, યા સુખ હએ, યા જુદ, યા સુરીદ. હું ઈસ ખીયાલમે,
યુનજારે દહરમે હએ બરાબર એ ચાર રંગ, તુ કોનસા મગર ?
હએ.

મએ ર સીઆહ હું, એવાર બહો હએ સાહેબે જમાંમ, હો કીસ તરફ વીસાલ ?
અપના નહીં મીનાતે હએ બએલો નહાર રંગ, એક એકસે હએ દીગર.
હએ.

દમ લખપે આ ચુકા, અએ મસીહા હએ તુ કહાં ? છોકો નહીં અમાં,
હએ વફતે નજ્મ ફક હએ મેરા યુનએગાર રંગ, જલદ આકે લે ખામર.
હએ.

[પુરશહીરકા હીમાફાસે અકડતે આના,

ગહતેરકા હાબરાંના.]

બીલાવલ—કુંભરી.—આવો પીતમ આવો પીતમ.—તર્જ.

પુરશકર—

બુદ્ધિયો શ્યેદા બાગે જહાંમે, રસ્કે ગુલેતર હમીતો હ્યે,
ગુનશને ખુશીમે અયે કુંચી, સર્વો સુનોબર હમીતો હ્યે.
બુદ્ધિયો.

શાખ હમી હ્યે, નખલ હમી હ્યે, હમી હ્યે ગુન્ચા નરગીસ હમ,
સમન હમી હ્યે, ચમન હમી હ્યે, લાલયે આદમર હમીતો હ્યે.
બુદ્ધિયો.

હમી બહાર હ્યે, હમી ખીજાં હ્યે, હમી હ્યે તર, ઝોર હમી હ્યે ખુસ્ક,
નસીમે ચકરી હમારા નાંમ હ્યે, વીસપર સરસર હમીતો હ્યે.
બુદ્ધિયો.

રીઠ નો વુમને કી જાંન હમપર, તો શાંન અફઝુ વુમારી હો,
પરીર કાંઈ જહાંમે વુમ ઝોર રાજ ધન્દર હમીતો હ્યે.
બુદ્ધિયો.

ઝીન્ઝાટી—કુંભરી.—રાજાજી માહે કાહે સતાવો બના.—તર્જ.

રાહતેરફ—

અયે સાહેબ કયા આપકા નાંમ હ્યે? કહો કયા કાંમ હ્યે.—સાહેબ.
હો મૈસુક હર વસ્કમે આપ બેશક,
જાનીં પરહી સાહેબકે ઇરકાંમ હ્યે, કહો કયા કાંમ હ્યે.—સાહેબ.
કયું ઈસ ઘરમે તશરીફ લાયે બના વુમ,
નેહાયત તાઅજઝુઅમે નાકાંમ હ્યે, કહો કયા કાંમ હ્યે.—સાહેબ.

ફલ્યાંન—રાજાજી.—ફલહન માંગે સંવારન સારી.—તર્જ.

પુરશકર—મેરી આપ વુ આશકે જાર હો કર,
તો આપા હું મયેંબી તેરા વાર હો કર.—મેરી.
મયેં શાહજાદા જામહા ફરજન્દે શાહ હું,
ઝે સબ સલતનતકા ખરીદાર હો કર.—મેરી.
પીદરને સરે બેન હ્યે પાસ તેર,
કરં ખુશ વુમે તેરા લેલદાર હો કર.—મેરી.

[કરેકરસે ટેહલના પુરશકરકા, રાહતેરફકા
બાગનેકી તજવીજ જુડના.]

૩૬ ખવાબે મોહખખત ઊર્ફે નાદાનકી દોસ્તી ઔર છુકા જાનલ.

અ બી યા ત.

રાહતેરૂહ—[પુલ્સે]કૈસા ઇસ ઊલ્લુકે પટ્ટેકા બના સમઝાવું મયે,
કુચ્છ ફરેખ અખ ઇસે ખેલું, તા રેહાઈ પાવું મયે.
[રાહતેરૂહકા સોંચના.]

પુરશઊર—શીક કયા કરતી હો, મુઝસે મીલે અખ દીલ ખાલ કર,
વસ્તકી કાટેંગે રાતે, અએશમે હંસ ખાલ કર.

મુ સ દ દ સ.

રાહતેરૂહ—વસ્તતો એક શર્તસે સાહેબ ફરંગી મયે કુબુલ,
આપ બહો બાએ ખજ, તો મુદદઆ હોગા હુસુલ.
શાંમકે મયે મુલકકી શાહજાદી હું, અએ દીલમલુલ,
તખતપર મેરે કોઈ બએઠા હએ આ કર ખુલકુંજુલ.
ઊસે લડ કર આપ મુલકે શામકા લો રાજ ખસ,
તો મયે બાદી આપકી હો જાવુંગી સરતાજ ખસ.

પુરશઊર—કરતા હએ તદખીર ઊસકી યહે દોલાવર આજહી,
શાહસે કહે કર ઊસપ લે જતા હું લશકર આજહી.
ફૌજકા અપની મયે હો જતા હું અફસર આજહી,
નાંમી હો જતા હું મયે મીરલે સીકન્દર આજહી,
બહો ચલાવું તેગ, કે લજે ફલક, કાંપે જૂમી,
ખુનબી ઇતના બહે માહશર તલક કાંપે જૂમી.

[જાના પુરશઊર સરાપા કુસુકા, ઔર
સર કુટના બદખખતીસે રાહતેરૂહ રશકે
ફરકા.]

માંડ—રાજલ.—જમશેદકાતો જાંમ ફકત.—તજ્જ.

રાહતેરૂહ—કહે દો યહે કોઈ જકે મેરે શાહ સવારકો,
કુતોને આકે પેરા હએ તેરે શીકારકો.—કહે દો.
છતેછ મુઝસે મીલતા નહીં હએ તો બાઅદ મર્ગ,
કુકરાંને આએગા મેરે કયા બહો મજારકો?—કહે દો.
આએ તજ્જર મુઝે તેરી શાહબાજે અશમ ગર,
તા છોડું અપના તાએરે જાં મયે શીકારકો.—કહે દો.

[આના પુરશઊરકા ખુન બરા ખાનગર
હાતમે લેકર.

જીતા-ખીલાવલ-ધંમેજી કતઆ-ઓ માઈ માઈ.-તર્જ.

પુરશકીર-ઓ જાન, જાન, મએને શાહકી લે લી જાન,
માના જખકે જસને નહીં મરા ફરમાન,
મુએ જસી આન, હુવા મેહી ધ્યાન,
મારં ઉસકો તો હું ખુદ મએ શહે આલીશાન.-ઓ.
ભજી કલહી કૌજ મરી મુએ શરફીસ્તાન,
ચોડ દીનમે દુન્યાકા મએ હુંગા હાકીમ માન,
તીસ પર હએ મેહી ધ્યાન, મુએકો મરી જાન,
દુન્યાકા મએ જીત કર જીત આસમાન.-ઓ.

[આના સીપાહીયોંકે હમરાહ કોતવાલ
અજીજકા મઅ વજીર નેકબખ્તકે,
ઐર અસીર કરના પુરશકીરે રાહ-
તેરહકો.]

અ ખી યા ત.

નેકબખ્ત-જહદ ધસ દોનો સીરમગરકો ગીરફતાર કરે,
પા બ જ-જીર કરે, તૌકે યુદ્ધ હાર કરે.
જસકા ખુન હસિને કીયા જસકા નમકખ્તાર હએ મેહી,
[પુરશકીરકો દેખા કર.]
વાજેબુલ કલ્લ હએ, ઐર કાખીલે તખવાર હએ મેહી.
મર ગયા શાહા, ગઈ જીતતે શાહી અફસોસ!
ધસપ નાજીલ નહીં કયું કહેરે ધલાહી અફસોસ!
જા અએ કુતવાલ તુ અખ શામકા હએ મુદક જહાં,
આલીલ એક શાહકી ધન રાજે હુકુમત હએ બહાં.
જિસે જા કર કાંમિલીલ તુ ધસ તરહ કરનાં બયાં,
હો જો શાહજાદા હમારા ધસ જયે મેહરેજમાં,
દાજયે જસકોતો હમ શાહકા કરે તખતનશી,
આન્દકે તુકડેકો અખ માહકા કરે તખતનશી.

[કુતવાલો વજીરકા જાના, સીપાહીયોંકા
પુરશકીરકો ખીઅતે હુવે હોના રવાના.
એક સીપાહીકા રાહતેરહકે સાગ રહેના.]

૩૮ ખવામે મોહબ્બત બિર્દ, નાદાનકી દોસ્તી ઔર છુકા જન્મ.

રાહતેરહ—જપતો હવે શાહકા વલી અહ કોઇ મેટા ઔર,
જહ કર દે અવે ખુદ મેરે સનમકા અબ તુ દેર.

છલા—હું મરી—નીરવ્યેકી પ્રીત કરે ન કોઇ.—તર્જ.

મએતો દેસ બ દેસવા કુંડ પ્રીતી, નાંહી પાયો સખી મારે સાંવરીયા,
કીન ગોવીંદના મારે મોહનકી બાજ રહી હવે ખાંસરીયા.

મએતો.

માહે કુત બનસીકી એસી બંધી, સુખ બુધ ન રહી બહી બાંવરીયા.

મએતો.

આરસે ગંગકે જમનાં પાર મએ, આઇ બિગંગ કર સાગરીયા.

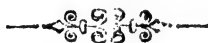
મએતો.

[જાનાં મેકરારી કરતે હવે રાહતેરહકા મઅ સીપાછીકે.]

બાબ દુસરો—પરદા છટો.

બા ગ.

[આલમજાનકા શાહી મરદાંના લીયાસ પહેન
કર સએર કરતે હવે નજર આંના.]

કૌંસીયા—ગજલ.—તુઝકો ગએરેસે ન મીલના.—તર્જ.

આલમજાન—

દીલ હુબાનેકે લીપે હર બર્ગ હવે સનઅત તેરી,
મએ નહીં બુઝબુઝ, જો દેખુ યુઝહીમે રંગત તેરી.—દીલ.

દએર દેખા, કાઅવા દેખા, ઔર કલીસાલી ફીરા,
મુઝકો જો સુરત નજર આઇ, બેહા હવે સુરત તેરી.—દીલ.

શએખકો માંનુ ન માંનુ, ખીરહમનકો મએ કબી,
બસકો માંનુ, જસકે દીઝમે કામાલ હો બિઝફત તેરી.—દીલ.

હવે મુઝે મહે ઇન્તેજાર. અએ રૌનકે અર્જો સમાં,
જતેજ એકબાર હો જએ મુઝે રૂયત તેરી.—દીલ.

[આલમજાનકા સએર કરતે હવે બાગમે
જાનાં, ઔર જાનેજહાંકા જનાને લી-
યાસમે આનકે દરખ્તોંમે પોશીદા હો
કર ગાંના.]

બરવાં—હું મરી—આવો હમ કર યે તુમકો ખાર—તર્જ.

જાનેજહાં—

દેખો તુમ દુક ધિરભી ચાર, હું તેર ધરકું ખીમાર,
ચરમે કરમસે દેખે અગર તુ, જાએ મેરા આગર.—દેખો.
તુમ પર માહલ, હો નો કાલીલ, ગરસે ન હો ચાલીલ,
કરકે ધાહલ, છોડ ન ખીસમીલ, ઐર લગા એક વાર.—દેખો.

[આલમજાનકા જાનેજહાંકા આવાજ સુન
કર આંના, ઐર જાનેજહાંકા દેખ
કર ગસકે નજવીક ફાલ દરીયાફત કર-
નેકો જાંના.]

જીલા—મસનવી.—ખીખડે ચેહરે પ નેહો નો.—તર્જ.

આલમજાન—કોન અએ નાજની હએ તુ કયું ભલા આહ મ્હાં,
આનેકા ફકમ કીસીકો નહીં સૌદામ મ્હાં.
કીસ લીયે રાતી હએ તુ બાગ મ્હે સુતતાંની હએ,
કયા સતાનેસે કીસીકે તુએ હએરાંની હએ ?

જાનેજહાં—કોઈ દુન્યાંમે નહીં મુઝકો સતાનેવાલા,
હએ ફકત ધરકું મેરે દીલકા દુખાનેવાલા.
રાવું, સર પીટું, કરું કયું મએ ભલા આહ ! નહીં ?
જીસકો મએ આહતી હું મરી ગસે આહ નહીં.
અએ શહે ખુશાં ખુદકે લીયે દે દાદ મરી,
મેરા દીલબર માયે મુઝકો હએ મ્હે દરીયાદ મરી.

આલમજાન—હએ તાઅજજુબ નો તુમે આહે નહીં ચાર તેરા,
ફરનમે સાની ન દુન્યાંમે હએ જીનહાર તેરા.
તુ જીસે આહે ખુશા ગસકે લીયે સદ કીસમત,
નેહો નો આહે ન તુમે ગરસા નહીં બદ કીસમત.
કીસપ આશક હએ તુ અપ ગસકા મુઝે નાંમ બતા,
કોન હોતા નહીં હએ તુઝસે સનમ રાંમ બતા ?
ઐર તો ઐર, તુમે હોતી નો ગીલફત મરી,
મએ નીકાફ કરતા તુમે દેકે ફકુમલ મરી.

૪૪ ખવામે માહજ્જત હોઈ, નાકાંનકી કોરવી ઔર છાં જાંજસ.

જાનેજહાં—હાશીજ અલાહા ફુકમતકા તેરી હરમ હો,
કયા શહે ફરન મુઝે તેરી મદાઈ કમ હો !
તેરસી ચકલ કહાંસે કોઈ લાએ જાંની,
દીલ જો આશકકા તેરે આકે લુબાએ જાંની.
વોહી દીલખર હએ વુ મએ જસપ મરા કરવી હું.
ધરકુમે તેરહી સદે આહા ! બરા કરતી હું.

આલમજાન—જો હો હરજઈ જિસે ધરકુસે કયા કાંમ બલા ?
મુશત ઊલફતકો કીયા વુને કયું બદનામ બલા !
અખતલકતો યા કોઇ ઔરહી દીલખર તેરા,
મુઝકો ખયા જો હસી, બરને લગી દમ મેરા.
ધરકુકે ફઝલ હુવે મુઝપ સખ ધજહાર તેરે,
ખુબર જીતને હએ શાહદ બેહો હએ સખ યાર તેરે.
આજ જો કરકે નીકાહ મુઝસે વુ વાસીલ હોગી,
કલ મીલા દુસરા તો હસપબી માહલ હોમી.
વુઝકો તસલીમ હએ ઔર હએ તેરી ઊલફતકો સલાંમ,
જા મેરે ખાગસે વુ, તેરી માહજ્જતકો સલાંમ.

બરહુસ—કુમરી—વીયા માહે કાહે અગનમે.—તર્જ.

જાનેજહાં—માહે નાય તો સંગ આસા હએ મનકી,
ઔર સજનકી, પીત અએ માહનકી,
તો સૌગંદ તોરે ચરનકી.— માહે.

[પએરૌંપ ગીરના જાનેજહાંકા આલમજાનકે.]

કન્ના કુવારી, હું તોપે વારી,
જોખન ધન જો જતનકી ;
તોહુપે વારં, જીભી નીસારં, સુન મે અરજ ખીરહનકી.—
માહે.

[આલમજાનકા જાનેજહાંકો છોડ કરે
દુર હટ જના.]

મુ સ દદ સ.

આલમજાન—

[ખુદસે] મહેર રખશાંસા હએ ચેહરા જીલવગર, મએ કયા કર ?
દીલ લુબાવી હએ મેરા રફકે કુમર, મએ કયા કર ?

આજકે સાદીકળી હયે મેરી, મમર મએ કયા કરે ?
 મેલી ઝૌરત, મએલી ઝૌરત, શબ બસર મએ કયા કરે ?
 મદ કરે મુઝકો, યા મે મદ હો અએ કી'શીયા,
 એક હુવે દાનોકે દીલ, અબ હોં ન દો અએ કી'શીયા.

જાનેજહાં—મશ્મ ગીધાં, સીના ખીધાં, રંગ ફકે ઝૌર ચેહેરા જદે,
 નાંબાએ જાંગાહા હએ, બરતી હું તીસ પર આહે સદે.
 પુઝસા ફુનાંમે નહીં ખેરહમ હોગા કોષ મદે,
 મી કશદ દામન જેમન આંકે મરા ખરખાદ કરે,
 હાએ ! અહલાહ હુલ્કે કુચ્છ અબ મુઝકો જીનેમે નહીં.
 જીસપ મએ મરતી હું, ઊસકે રહમ સીનેમે નહીં.

[જાનેજહાંકા તલમલાંના, ઝૌર આલમ-
 જાંનકા મનાંના.]

આલમજાંન—ઈસ તડપનેસે તેરે છાતી મેરી ફટ જતી હએ,
 મુઝકોલી આહ હએ જો આહ પુ દીખલાતી હએ.
 મુનકે મેરા હાલ મુઝકો કીસ લીપે શરમાતી હએ,
 જૈસી પુ હએ, વૈસી મએ, કયા અપનેસે બન આંતી હએ ?
 મદ કરદે મુઝકો ખાલીક, તો તેરા શેહર બનું,
 યા તો હોજ મદ પુ, તો મએ તેરી દીલબર બનું.

જાનેજહાં—ફખતર અએ શાહે હુસ્ન મએ હું ઊસ ફકીરકી'
 મેહદ હએ મેહર જીસપ ખુદાએ ફકીરકી,
 મકુબુલ હએ દાઆ મેરી ઝૌર મેરે પીરકી,
 અલતી મેરી મુરાદ તો હએ આલ તીરકી.
 એ ફજલે હકસે યહાંકા યાંહાં મેરા તૌર દેખ,
 ઝૌરત હું યા મએ મદ, મુઝે અબ બ ગૌર દેખ.
 [મદાંને લીખાસમે જાહીર હોના જાનેજહાંકા,
 ઝૌર શરમાંના આલમજાંનકા.]

રાજલ—હંબ ઊસ યુલેરાઅનાંકા.—તજ.

આલમજાંન—કયા હકતેરા પરજાજ તેરી અશ્વગરી હએ,
 હરએક આહ દેખો તો શરારતસે બરી હએ.—કયા.

૪૨ ખવાબે મોહબ્બત હોઈ, નાદાનકી દોસ્તી ઔર છુકા જાન બ.

પજામુરદા કયું કરતા હયે તુ દીલ અયે યુલેરાઅનાં,
શામે શજરે ધરકું મરે દીલમે હરી હયે.—કયા.
મરતા હયે તુ મુઝ પર તો મરે લગ જ ગલેસે,
મોંડીભી તેરી તુઝપ દીલોજાંસે મરી હયે.—કયા.

[આલમજાનનકા જાનેજહાંકો ગલેસે લગાંના,
દરખાંનકા આંના.]

અ બી યા ત.

દરખાંન—ઔર ધરસેભી અયે શાહ જુશાંન હો,
ઘે શીદવીકે માઅરજે પર દયાંન હો.
દરે બાગ પર આયા હયે એક ફકીર,
હયે સાત ઊસકે એક લડકાભી દીલપજુર.
હયે મુસ્તાફ દોનો મુલાકાતકે,
તલબગાર હયે તુમસે દો ખાતકે.

આલમજાનન—લે આ જાકે ઊન્કો યાંહાં જુદ જા,
જહાં હયે બે દોનો બેહાં જુદ જા.

જુલા-ગાડા—રાજલ.—એજ ખીરીયાં લે ગઈ.—તર્જ.

જાનેજહાં—

દાઅવાઅે મકતાબ તુઝકો કયું મરે જાની નહીં?
આખનેમ દેખ લે તુ જુદ તેરે સાંતી નહીં.—દાઅવાઅે.
કાકુલે પેચાંમે તેરે પજાઅે આશકું શીરે,
તો કીસી દીન હોગી ઊસકો ફેર પરેશાંતી નહીં.—દાઅવાઅે.
ખવાબમે તુ આયા ઔર ભેજ હયે યુસુફસા ગુલાંમ,
તેરી આશકું થી જુલઅેખા ઊસકી દીવાંતી નહીં.—દાઅવાઅે.
રોનકે યુલજારે દુનયાં અયે ગુલે રાઅના હયે તુ,
પર રવીશ જુલજુલકી મુઝમેહી ખુશ હલહાંતી નહીં.—દાઅવાઅે.
[આંના પીરમદકા મેહેરેજાંકે હમરાહ.]

અ બી યા ત.

જાનેજહાં—અયે મુશરફ પીદર મેરી તસલીમ લો,
પીરમદ—હો તુમ શાહ ખેટા. યા બે શાહ, કહો ?

[ખગલગીર હોના પીરમદકા જાનેજહાંસે.]

જાનેજહાં—પીદર હું મયે બન્દા, હયે અફસર જનાબ,

મેહરજમાં—[આલમજાનકો] તુમે અર્જ તસલીમ કમતર જનામ.

આલમજાન—[પુરસે] મેરા રહેતો મેહરજમાં બાધ હયે!

પીરમદે—અયે શાહ હમને દીલમે રહે ડયેરાઈ હયે,

આલમજાન—અયે શાહજી સુનો મેરા ફરમાન તુમ,
રહો આજકે રાજ મહેમાન તુમ,
કરે ગુસ્લ ઐર પહેનો પોશાક આપ,
હમે કીલયેગા ન ગમનાક આપ.

પીરમદે—પુદા પર તવક્કલ હમે આહીયે,
ન બસ્તી ન જંગલ હમે આહીયે.
મદાઈમે જાતા હયે દીનતો ગુજર,
જહાં આઈ શમ જહાં ફકીરોંકા ધર.
સે રહેતે હયે અમ યાદે માઅમુદમે,
ગુમારેગે શમ યાદે માઅમુદમે.

[આંના વજર રોશનબખ્તકા મુલકે ધરાકુંકે
કુતવાલ અજુજકો લે કર.]

મુકુંકુંકી ફીકું.

રોશનબખ્ત—

તસલીમ અયે શાહ લીલયે, નીત જાંમે અશરત પીલયે,
ઈસ સુ નીગાહ દુક કીલયે, દાદ ઈતકી હયે સો દીલયે.

આલમજાન—

કહીયે તો કયા ફરીયાદ હયે? દીલ કીસ લીયે નાશાદ હયે?
કી આપ પર બેદાદ હયે, જો કોતસા જલ્લાદ હયે?

અ બી યા ત.

અજુજ—હોવે શાહ ઈસેબી બુલંદ ઈકિમાલ,
હું મયે મુલકે ઐરાકુંકા કુતવાલ.
બાદશાહ થે જહાંકે શાહેજમાં,
ઊંકે ફરજન્દ દો થે જાંનેજહાં.
એક દુખંતર થી પુખ્તા કાંમ જનામ,
થા આલમજાન ઊસકા નાંમ જનામ.
નેક ફરજન્દબી થા એક શાહકા,
નામ મેહરજમાં થા ઊસ માહકા.

૪૪ ખવામે માહવ્યત વીડી, નાદાંતકી રોડવી ઓર છક જાંબ.

વાસદાને કી ઊંકી જખ રહેલત,
દુસરી, શાહને કર હી એક ઓરત.
જીભસે ઊસકે દોનો બેચારે,
બાગે હએ મુલકસે હા આવારે.
ચહાતે હએ અખ આહસકાર બને,
કે કરે શાહ શહેરીવાર બને.
મુલકમે આપકે ઊંહોકા પતા,
મીલ સકે ગર તો હમકો દીલે બતા.

આલમજાંન—પતા બીનકા લગાવુંગા મએ હાં,
હએ મગર ખએરીયતસે શાહેજમાં?

અજીજ—તો મલકા હએ દુસરી અએ શાહ,
બીસને લાઈથી એક પીસર હમરાહ.
એ હુવા કાંમ બીસ બદઅખતરસે,
ખવાબમે શાહકો મારા ખન્જરસે.

[આલમજાંનકા હએબત ખાંના.]

રખ્યા હમ સખને કરકે કએદ બીસે,
અખ અજલકા કરેગે સએદ બીસે.

[આલમજાંનો મેહરેજમાંકા આહ વ અફસોસ
કરના, સખકા તઆજજીમ હોના.]

આલમજાંન—હએ! કયા મર ગએ મરે અખ્યા,
કુચ કધું કર ગએ મરે અખ્યા?
પાવું તુમકો કહાં મરે બાબા,
તુમને છોડી જહાં મરે બાબા.
રખતી બીમીદ થી બહોત ગમખવાર,
હા તુમારા કહીં મુઝે દીદાર.
બેવીદરકે બહોત મએ મુજતર હું,
આલમજાંન મએ ઊંકી દુખતર હું.

[મેહરેજમાંકા આલમજાંનકા પએજાંન કર
ગયે લગાંના.]

મેહરેજી—કોન ? આલમજાન ઓ બહેન મેરી !
 દીદસે તેરીતો હુરી સેરી.
 કેસી આપ મગર ખાખર અફસોસ !
 અપને બાબા ગયે યુજર અફસોસ.
 દીલકી દીલમેહી રહે ગઈ ઊમીદ
 આખેરીબી હુરી ન હમકો દીદ !

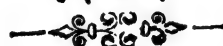
આલમજાન—ફાએદા કયા હયે ભાપ રાનેસે,
 હોગા નુકસાન વફત ખાનેસે.
 ચસો મુલકે એરાકુમે ભાપ,
 પુમ હો મહેમાન મેરે જેઆપ.

[આલમજાનો મેહરેજીમાકા મચ્ચ જાને-
 જહાંકે જાના, સખકા પીછે પીછે હોના
 રવાના.]

બાબા દુસરા—પરદા સાતવા.

દર આ ર.

[પુરુષાર્થોકા અપને અપને ઓધેપર અખેરે-
 હુવે નજર આંના, પુરુષગીર નુરજે-
 હાંનકા ગીરફતાર કીયે હુવે દીખનાઈ
 દેના, પુરુષગીરકા ગુલ મચ્ચાંના, રાહતે
 રહકા ઊન્કે હમરાહ ગીરફતારીમે દી-
 ખનાઈ દેના.]

જીલા-ખીલાવલ.—ઈંગ્રેજી તર્જી.—ઓ માપ માપ—તર્જી.

પુરુષગીર—દેખ, દેખ, દેખ ઓ વજરે ખેલમાન,
 છોડ મુઝકો વર્ના મચ્ચે લુગા તેરી જાન.
 સખકા મચ્ચે સુનતાં, હું ખે આલીશાંન.
 આખર કયું મેરી લેને ચહાતે હો શયેતાં?—દેખ.
 માદર, માદર, માદર ઓ માદર મેહરખાંન,
 તોડ મેરી ખેડી મારું સખકો ધસી આંન.
 મુઝકો પરશાંન, કરતે હચ્ચે બ્હો જાંન,
 મેરે ધરસે નો પલે હચ્ચે ખા કર આખાનાં.—દેખ,

૪૬ ખવામે મોહખત ઊર્ફ, નાદાંનકી દોસ્તી ઐર છુકા જાનમ.

પીયુ—રાજલ.—કહું કયા ફલકકા સતાયા હું મએ.—તર્જ.

નુરજહાંન—જો અચ્છીલી હોતી તેરી ચાલ ખેટા,
તો કયું એસા હોતા મેરા હાલ ખેટા.—જો.
કયું બદકાર કહેલાતી આલમમે માંદર,
ન તુલસા જો હોતા બદઅમ્ આલ ખેટા.—જો.
બલેકે લીયે તેરે દુ-યાંમે મએને,
ન કયા કયા કીયે હએ બદઅમાલ ખેટા.—જો.

[દાખેન હોના અજુજ કુતવાલકા.]

અજુજ—આમદકા શાહજાદેકી મુજ્જદા તમામકો,
લે આયા મએને શામસે ઊસ નેકનામકો.
કયું કર ન શાદમાની હો અપ્પ ખાસો આમકો,
પાયા હું શાહજાદાએ આલી મુકામકો.
મેહરેજ માંકે આલમેજાંબી અયાં હએ સાત,
ફાલીય નહીં હએ માહજ, હએ જાંનેજહાંબી સાત.

[આંના મેહરેજ માંકા શાહજાદા લીયાસ પહેન
કર અલમજાનો જાંનેજહાંકે હમરાહ,
વજર રૌશનખખત ઐર પીરમદકો સેકર,
વજર નેકખખતકા જા કર તાજ લાના,
ઐર મેહરેજ માંકો પહેતાના, સખકા શર્તે
તાઅજુમે આદાબ બજાંના, પીરમદકો
નુરજહાંનકો દેખ કર ઘખરાંના.]

અબી યા ત.

પીરમદ ———અએ બાંને મુઝકો દે ગહ કીસકા જીગર થા બેહો,
જો બદઆ મએને પાલા કયા, તેરા પીસર થા બેહો?

નુરજહાંન ———મેરા નહીં થા, થા બેહો પીસર મેરી સૌતકા,
કયું જુઠ બોલું, આ ગયા જામ વફત મૌતકા.
જામ સૌતકો મેરી હુવા ફરજ-દે ખુશસીયર.
મુઝકો હસદ હુવા કે રહે બએકેગા તખતપર,
થી દદ જેમે બેહો મએને બદઆ ઊઠા લીયા,
ઐર શામકે વફત લાકે તુમે શાહજા દે દીયા.
બદઆ દીખાયા ઊલુકા ઝેર શહરીયારકો,

કે રહે હુવા તુમારી મલેકા વીકારકો.
 ઇસ ગમસે ઊસ ગરીબ મલેકાને જાન દી,
 શાહકોબી જોતને નહીં દો દોન અમાન દી.
 રહે મક્ક મેરા મુશવહરે આમ હો ગયા,
 મુઝકો બદર શહરસે વજીરેનિ કર દીયા.
 ઇસ લડકેકો લે આપ હું મયે ઇસ દ્યારમે,
 શાહજમાંસે કરકે નીકાહ થી બહારમે.
 ઊસ શાહકો મારા હયે રહે બદઅખતરને જાનસે,
 અફસોસ ! જો દીયા મુઝે દોનો જહાંનસે.

[વજીર નેકઅખતકા રાહતેરહકો છોડના]

પીરમદ—જો બચ્ચા લાકે જાંનેજહાં ઇસને મુઝકો દી,
 હો દુસરા નહીં હયે કોઈ, ખાસ તુઝકો દી.

રાહતેરહ—[જાંનેજહાંકો] જખતો હકીકી બાઈ ખીરાદર મે
 યે તુ

[રાહતેરહકા જાંનેજહાંકો ગલે બગાં

કુદરતસે મયે બચી વર્ના શૌહર મેરે યે

જાંનેજહાં—હમશીર સચ હયે બાત કે મેરાબી હા

તેરી તરફ બહેનકી તરફ થા અયે નેકજાત.

રૌશનઅખત—[જાંનેજહાંકો] શાહ અબ બદોંકી બદોતો તમામ કોઈ,

અલકર સમ્બાલો શાહી તુમ અબ મુલકે શાંમકી.

મેહરેજમાં—કાલીલ હયે જોકે મેરે પીદર જી વીકારકા,

ખીન્જર મુસ્તહફ હયે હો બે શુખ્દા દારકા.

ઇસ ફાલેશાકાબી હો તહે ખાક અબ મુકાંમ,

ઇસકે સમ્બાલે ખવાર જમાના હુવા તમાંમ.

[પુરજોરે નુરજહાંનકો સીપાહીયોંકા

ગીરફતાર કરકે લે જાના.]

જાંનેજહાં હયે અબતો ચેહી મુદઆ મેરા,

હમશીરસે તુ દસ્ત મેરી અબ મીલા તેરા.

જાંનેજહાં—મયે તો હમેશાં હું તહે ફરમાન આપકે,

ફહીયેતો ફદમોંપર હો શીદા જાન આપકે.

[મેહરેજમાંકા જાંનેજહાંકે હાતસે આલમન

જાંનકા હાત મીલાના.]

૪૮ ખવાયે મોહખત ઊર્ફ, નાદાંતકી રોરતી ઓર છકા જામલ.

રાહતે રૂઢ—[મેહરેજ માંકો] ઘોકેમે ડાલા ગુમને મુઝે આકે ખવાયમે,
કય તક રખોગે મુઝકો બલા મહે અમળખમે ?
જાનેજહાં-[મેહરેજ માંકો] ખીજમતમે આપકી મેરી હમશીર હો કુબુલ,
મેહરેજ માં—આગે વીસાલમે મયે ચલાતાયા પેહી ફુલ.
[જાનેજહાંકા મેહરેજ માંકે હાતસે રાહતે-
રૂઢકા હાત મીલાંના, સખકા સાત મીલ
કે શાદી મુખારકબાદીકા ગાંતા ગાંતા.]

ઝીન્ઝાટી—રાજલ.—મુત્રમે ખુશ નવાખીગો.—તર્જ.

સખ—

અએશો ખુશી મુદાંમ હએ, નાખુદ ગમકા નામ હએ,
ડીન્દોંકા હજરેહાંમ હએ, તકુવાકો અખ સલાંમ હએ.
મુત્રમે ખુશ નવાખીગો, તાજા ખ તાજા નૌ ખેતો,
ખાદએ દીલ કુશ ખેતો, તાજા ખ તાજા નૌ ખેતો.—મુત્રમે.
દીકે એહતેમાંમમે, અર્જો સમા હએ કાંમમે,
રે હએ કીયામમે, બજમે મહે તમામમે.—મુત્રમે.
જમાંસા શહરીવાર, રાહતેરૂઢકા હએ વાર,
જહાંસા તાજદાર, આલમેજાંપે હએ નીસાર.—મુત્રમે.
રૌનકે બજમમે સત, હોવે મુખારક અએ ખુદા,
અએશો ખુશી હએ હખતેદા, હરસુ મહે ચલતી હએ રૂઢ.—મુત્રમે.

વીક્ટોરીયા નાટક મંડલીના

ઉર્દુ ગાયણ યુક્ત નાટકો.

	રૂ.	આ.
સીતમે હામાંન.....	૦	૮
હુમાયુન નાસીર.....	૦	૪
હીર રાંઝા.....	૦	૪
બેનજીર બદ્રેમુનીર.....	૦	૪
પુરન ભગત.....	૦	૪
હાતમ બીન તએ તથા બોલે મીયાં.....	૦	૮
ફીસાનએ અન્નધબ.....	૦	૮
જફાએ સીતમગરી તથા મીયાં પીસુ.....	૦	૬
ધનસાઈ માહમુદશાહ ગજનવી.....	૦	૮
જલસએ દીલપસંદ તથા ફરેબી મોહબ્બત.....	૦	૪
સએકુસ સુલેમાન.....	૦	૪
નુરદીન ઐર હુસ્નઅફરોજ.....	૦	૨
ચમ્પેલી ગુલાબ.....	૦	૨
જુદમે અજલમ.....	૦	૬

સીતમે હામાંન—અન્નધમે ઊલફત—હીર રાંઝા—

બેનજીર બદ્રેમુનીર અને પુરન ભગત એ પાંચ

ખેલોની સાથે બાંધેલી ચોપડીના..... ૧ ૦

જફાએ સીતમગરી—હાતમ બીન તએ અને ફીસા-
નએ અન્નધબ એ તરણડે ખેલોની સાથે

બાંધેલી ચોપડીના..... ૧ ૦

મીયાં પીસુ ઐર બીબી ખટમલ—નુરદીન ઐર

હુસ્નઅફરોજ—ચમ્પેલી ગુલાબ—જલસએ દીલ

પસંદ—ફરેબી મોહબ્બત અને બોલે મીયાં એ

બધાની સાથે બાંધેલી ચોપડીના..... ૦ ૮

ખબર-ઉપલા સર્વે ખેલો હંમેશ સુધી છાંપી પ્રગટ કરવાના
તમામ હફ મીશીઅરસ જેહાંગીર બેજનજી કરાંણી તથા
કાવશજી પેશાનજી શરારે 'વીક્ટોરીયા નાટક મંડલી'ના
માલિકો પાસેથી વેચાતા લીધાછે, તેથી કોઈ પણ શખ્સ અથવા
શખ્સોએ છાંપી અથવા છપાવી પ્રગટ કરવા નહીં અને જો કરશે
તો ધારા પ્રમાણે જાપમદાર થઈ નુકશાની ભરી આપવાને લાયક થશે.

ઠેકાંણુ—કોટમાં; જેહાંગીર બેજનજી કરાંણી, નાં ૧૮,
પારસી બગ્ગર સ્ટ્રીટ, તથા અલાયન્સ પ્રીન્ટિંગ પ્રેસ, નાં ૭,
મરીન સ્ટ્રીટ, મુંબઈ.

